

SALON KAUPUNKI

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2016

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA	4
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano.....	4
1.2. Tarkastuslautakunnan toiminta	5
1.3. Tilintarkastus	6
2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	6
2.1. Tavoitteiden asettaminen ja niiden arviointi	6
2.2. Kokonaistaloudellisten tavoitteiden toteutuminen	7
2.2.1. Strategiset tavoitteet	7
2.2.2. Kaupunginhallituksen tuloskortti	10
2.2.3. Talousarvion rakenne ja noudattaminen	13
2.3. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	16
2.3.1. Konsernipalvelut.....	16
2.3.2. Hyvinvointipalvelut	17
2.3.3. Kaupunkikehityspalvelut	22
2.3.4. Rakennus- ja ympäristövalvonta	23
2.3.5. Investoinnit.....	23
2.3.6. Liikelaitos Salon Vesi	24
2.3.7. Kaupunkikonsernin tavoitteiden toteutuminen	25
3. HENKILÖSTÖASIAT	26
4. HALLINNON JA TALOUDEN KEHITTÄMINEN	27
4.1. Osaamiskeskus-hanke	27
4.2. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana kaupungin johtamista.....	28
4.3. Kaupungin talous tulevaisuudessa	29
5. ERILLISTARKASTUSTEN JÄLKISEURANTA	30
5.1. Organisaatiouudistuksen arviointi	30
5.2. Järjestelmätarkastus.....	31
7. YHTEENVETO	31

TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan on arvioitava, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi kuntalain mukaan tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastussäännön mukaan tarkastuslautakunnan on kuntalain mukaisten tehtävien lisäksi

- 1) seurattava yleisesti kaupungin ja tarvittaessa kaupunkikonsernin hallintoa ja taloutta sekä niissä tapahtuvia muutoksia ja arvioida hallinnon ja taloudenhoidon sekä palvelutoiminnan tarkoituksenmukaisuutta valtuuston asettamien tavoitteiden näkökulmasta
- 2) seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- 3) huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa, sekä
- 4) tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla
- 5) seurattava sisäisen tarkastuksen toteuttamista, jota varten kaupunginjohtaja antaa tarkastuslautakunnalle vuosittain selvityksen, miten sisäistä tarkastusta on ohjeistettu ja sen toimintaa seurattu ja hyödynnetty
- 6) annettava kaupunginvaltuustolle arviointikertomus siitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kaupunkikonsernissa, sekä tarvittaessa väliarviointeja.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet vuonna 2016

Varsinaiset jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Halkilahti Jaakko, puheenjohtaja	Iso-Järvenpää Kari
Kymäläinen Pekka, 1. varapuheenjohtaja	Breilin Mikko
Suonio-Peltosalo Elina, 2. varapuheenjohtaja	Niinistö Kari
Aavasalo Asko	Schadewitz Agnes
Halme Martti	(Wiik Kaj) Lehti Pasi (10.10.2016 alkaen)
Lannermaa Kirsti	Haapanen Maarit
Rannikko Mari	Huhtasalo Jari
Ryypö Terttu	Randell Seija
Wahlstén Viljo	Brown Jutta

1.2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Vuoden 2016 aikana tarkastuslautakunta kokoontui 10 kertaa. Tarkastuslautakunta on toteuttanut arviointitehtävää hyväksymänsä arviointisuunnitelman ja työohjelman mukaan. Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealue vuonna 2016 oli lupa- ja valvontatoimen sekä maaseutu- ja lomituspalveluiden tavoitteiden toteutumisen arviointi. Näiden lisäksi arviointiin konserniohjauksen, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista sekä muita ajankohtaisia aiheita.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2016 työohjelma jakaantui syyskaudelle 2016 ja kevätkaudelle 2017. Tarkastuslautakunta käytti arviointityössään apuna kokoukseen kutsutuille etukäteen lähetettävää arviointilomaketta. Kokouksiin kutsuttiin arviointitoimintaan liittyen kuultavaksi rakennus- ja ympäristövalvonnan sekä maaseutu- ja lomituspalveluiden johtavia viranhaltijoita. Lisäksi kokouksissa kuultiin kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen puheenjohtajia, kaupunginjohtajaa, henkilöstö- ja talouspäällikköä, henkilöstöpäällikköä sekä terveyden edistämisen koordinaattoria.

Muina ajankohtaisina aiheina kuultiin kehittämispalveluiden esimiehen esittely Salo 2021 -hankkeen tilanteesta. Lisäksi tilapalveluiden kaupungininsinööri ja työsuojelupäällikkö olivat kertomassa tilannetietoja sisäilmaongelmista ja valmisteilla olevasta koko kaupungin kattavasta sisäilmaohjeistuksesta. Yrityssalon edustajat esittelivät ajankohtaisia asioita elinkeinoelämän kehittämisestä. Konserniohjauksen toteutumisen arvioimiseksi kuultavana olivat Salon seudun koulutuskuntayhtymän johtaja ja Salon Vuokratalot Oy:n toimitusjohtaja. Lisäksi kuultiin rakennus- ja ympäristölautakunnan puheenjohtajaa. Näiden katsausten perusteella lautakunta seurasi ja arvioi kaupungin yleistä toiminnallisen ja taloudellisen tilan kehitystä.

Lautakunta teki 28.10.2016 katselmuksen Liikelaitos Salon Veden ja jätevedenpuhdistamon toimintaan, Salon elektroniikkamuseoon, Perniön Vuorilinnan uuden päiväkodin rakennustyömaalle, kehitysvammaisten uuteen ryhmäkotiin Perniössä (Lehmuskoti) sekä Särkisalon kirjastoon ja palvelupisteeseen sekä siellä meneillään olevaan Yhres Etteskesi –hankkeeseen.

1.3. Tilintarkastus

Kaupungin tilintarkastajaksi valtuustokaudelle 2013 – 2016 on valittu JHTT -yhteisö BDO Auditor Oy. Sopimukseen liittyvä optio vuosille 2017-2018 otettiin käyttöön. Päävastuullisena tilintarkastajana toimii JHTT Hannu Laurila. Kaupungin tilintarkastukseen ovat osallistuneet myös JHT, KHT Andreas Holmgård, JHT, KHT Sari Isaksson, HT, JHT Jukka Vuorio ja tarkastajat Mark Lassfolk ja Minna Isomaa. Päävastuullinen tilintarkastaja on ollut läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa.

Tarkastuslautakunta on saanut tiedoksi tilintarkastajan tilivuoden 2016 työohjelman. Tilintarkastajat ovat raportoineet tarkastuslautakunnalle tilintarkastuksen toteuttamisesta ja tehdyistä havainnoista suullisesti kokouksissa, sekä kirjallisilla tarkastusraporteilla. Tilikauden 2016 lakisääteiseen tilintarkastukseen on käytetty 72 päivää (sopimuksessa 75 päivää). Tarkastuslautakunnan avustamistyötä tehtiin 76,5 tuntia (sopimuksessa arvioitu 160 tuntia).

2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

2.1. Tavoitteiden asettaminen ja niiden arviointi

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt päivitetyn strategian vuosille 2016-2019 marraskuussa 2015. Strategian päivityksessä on huomioitu pääkohdat aiemmasta strategiasta. Tilinpäätöksen toimintakertomuksessa olevaan kaupunginjohtajan katsaukseen on koottu keskeiset huomiot strategisista tavoitteista ja arvioitu toiminnan toteutumista vuoden aikana. Tarkastuslautakunta arvioi näiden strategisen tavoitteiden toteutumista erillään vuositavoitteista. Palvelualueiden tavoitteiden toteutumista arvioidaan toimintakertomuksen, haastatteluiden ja arviointikäyntien perusteella.

Toimintaympäristö on tulevaisuudessa muuttumassa voimakkaasti, erityisesti maakunta- ja sote-uudistuksen vuoksi. Tällöin keskeiseksi asiaksi muodostuu, miten kaupungin tavoitteet pystytään toteuttamaan, kun kaupunki ei enää ole niiden asioiden päätöksentekijä. Uudistuksen valmistelussa on keskeistä Salon etujen turvaaminen. Maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvät asiat käsitellään tässä arviointikertomuksessa kunkin asiakokonaisuuden yhteydessä.

Strategisiin tavoitteisiin sisältyvä valtuuston tahto tulee välittyä selkeänä ja yksiselitteisenä täytäntöönpanovastuussa olevalle tulosityksikötasolle. Kaupunginvaltuuston strategiset päämäärät ja tavoitteet on johdettu kaupunginhallituksen tuloskorttiin. Palvelualueille on laadittu erikseen omat vuositavoitteet.

Lautakunnat toteuttavat valtuuston strategiaa ja tavoitteita käyttösuunnitelmissaan jakamalla valtuuston hyväksymät määrärahat ja tavoitteet pienempiin kokonaisuuksiin. Valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden ja määrärahojen välillä tulee olla selkeä yhteys. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan lautakuntien tulee toimintavuoden aikana seurata oman toimintansa tuloksellisuutta ja määrärahojen riittävyyttä.

Uuden toiminnanohjausjärjestelmän täysimääräinen hyödyntäminen on keskeistä, ja näin saadun tiedon avulla pystytään korjaavat toimenpiteet aloittamaan ripeästi. Järjestelmän

avulla yhdenmukaistetaan ja automatisoidaan raportointia ja mittareita sekä toteutumien analysointia. Näin varmistetaan myös se, että korjaavat toimenpiteet johtavat haluttuun tulokseen.

Asetetut tavoitteet ovat usein laajempia kokonaisuuksia, ja esitetyt operatiiviset toimenpiteet kohdistuvat vain osaan niistä. Toimintakertomukseen laadittu raportointi ei aina anna sellaisia vastauksia, että tarkastuslautakunta voisi kaikilta osin arvioida, onko valtuuston asettamat tavoitteet saavutettu. Arvioinnin suorittamista hankaloittaa, että toiminnallisille tavoitteille ei ole asetettu selkeitä, kuvaavia mittareita.

Talousjohtajan vastine

Valtuuston asettamien strategisten tavoitteiden mittarointi on osoittanut haasteelliseksi. Toimialueiden tulokorttien tavoitteet on johdettu valtuuston tavoitteista. Niissä myös mittarit ovat konkreettisempia.

2.2. Kokonaistaloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.2.1. Strategiset tavoitteet

Tavoite: Elinvoima ja työpaikat

Asukasluvun väheneminen ja rakenteen muutos vaikuttaa merkittävästi talouteen ja palvelutuotantoon. Tilanne on jatkunut koko uuden Salon aikakauden. Muutos vaikuttaa merkittävästi palvelutarpeeseen, ensimmäisenä varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa. Vastaavasti vanhusväestön palveluntarve lisääntyy.

Ammattikoulutuksen toteuttaminen on valtakunnallisesti murrosvaiheessa. Valtionosuudet pienenevät ja jakoperuste muuttuu perus- ja tuloksellisuusrahoitukseksi. Jatkossa kaupungin rooli nuorten kouluttautumisessa ja työllistämässä muodostuu merkittävämmäksi. Salon täytyy olla aktiivisempi omistajaohjauksessa ja ilmaista tahtotilansa koulutuksen järjestäjälle.

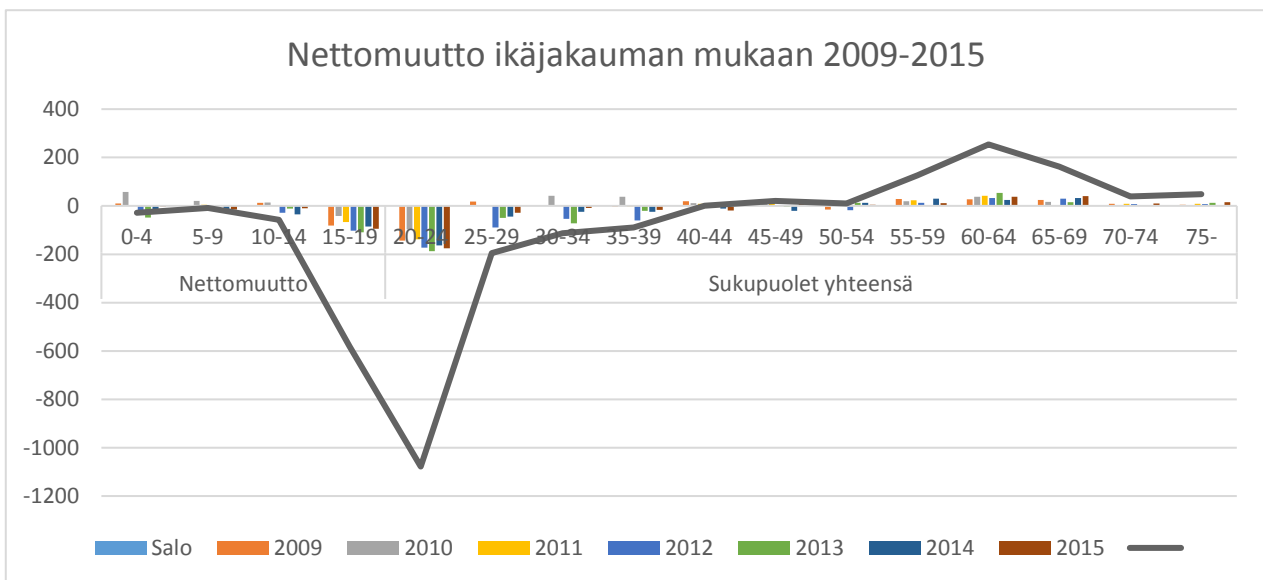
Vuoden 2016 aikana kokonaistyöttömyys on vähentynyt jonkin verran. Tarkastuslautakunta on huolestunut, että pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys, sekä vaikeasti työllistyvien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa. Pitkäaikaistyöttömien lukumäärän kasvu vaikuttaa Kelan kuntosuuden kasvuun.

Positiivinen asia on yritysten määrän nousu. Tehdyn tutkimuksen mukaan myös yritysilmapiiri on parantunut. Osaamiskeskus on merkittävä panostus elinvoiman kehittämiseen. Tähän liittyvää asiakokonaisuutta käsitellään erikseen myöhemmin.

Työttömyyden kehitys ja kustannukset Salossa v. 2009-2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Työttömät, % työvoimasta	10,6	11,1	10,8	13,0	15,4	15,6	16,3
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	14,3	12,3	14,4	16,4	18,3	20,0	21,7
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä	12,3	20,0	23,3	23,2	26,5	31,3	33,6
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista	3,4	4,7	4,9	5,4	7,1	7,7	8,0
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta	1,3	2,2	2,5	3,0	4,1	4,9	5,5
Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki, 1000 euroa	1071	1155	1278	1634	2230	2965	3409

Lähde: © THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2017

Edellä olevasta kuvasta voidaan selvästi havaita työikäisen väestön ja lapsiperheiden pois-muutto sekä jatko-opiskeluihin siirtyvien nuorten merkittävä vaikutus kaupungin väestöra-kenteeseen. Tästä syntyy tarve seurata aktiivisesti palvelustrategian toteutumista. Jos talous-elämä ei vieri riittävästi tai kehitystä ei saada aktiivisin elinkeinopoliittisin toimin muutettua, tämä voi johtaa mm. siihen, että nuorisotyöttömyyden ollessa korkea, koulutetut nuoret muuttavat toisaalle työtilaisuuksien puuttuessa. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia alueen työvoimatarjonnalle.

Tulevaisuuden kannalta olisi syytä teettää skenaario kaupungin muuttuvan toimintaympäris-tön eri vaihtoehtoista ja ratkaisuehdotuksista.

Tavoite: Uudistuvat palvelut ja kuntalaisten hyvinvointi

Toimintaympäristö on tulevaisuudessa muuttumassa voimakkaasti erityisesti maakunta- ja sote-uudistuksen vuoksi. Maakunta- ja sote-uudistus on suurimpia hallinnon ja toimintata-pojen uudistuksia, mitä Suomessa on tehty. Muutokset koskevat erityisesti sosiaali- ja ter-veydenhuollon rahoitusta, ohjausta ja verotusta, mutta se vaikuttaa myös elinkeino-, työllii-

syys- ja maahanmuuttoasioiden hoitoon sekä nyt kaupungin hoitamien/hankkimien tukipalveluiden määrään. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen ja muita alueellisia tehtäviä siirtyy maakunnalle. Noin puolet Salon kaupungin henkilöstöstä siirtyisi maakunnan tai sen yhtiöiden palvelukseen. Kunnallisveroa (20,75 %) alennettaisiin 12,3 prosenttiyksikköä ja tämä raha siirtyisi maakunnallisesti tuotettujen palveluiden rahoittamiseen. Kaupungin kunnallisvero alenisi 8,5 prosenttiyksikköön ja sillä rahoitettaisiin kaupungin vastuulle jäävät toimet. Kustannuksiltaan suurimmat olisivat peruskoulu ja lukiot.

Kaupunki toimii asukkaittensa ja yritystensä edunvalvojana erikseen muutosta suunnittelemissa työryhmissä nimeämiensä jäsenten välityksellä. Keskeistä on, että ajantasainen tieto on käytettävissä ja niihin voidaan keskitetysti määrittellä kaupungin tahtotila. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin tulee kannustaa kaupungin työntekijöitä hakeutumaan maakunnan väliaikaishallinnon valmistelutehtäviin.

Hallintojohtajan vastine

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 6.2.2017 maakuntauudistukselle asettamansa tavoitteet. Yhtenä tavoitteena on turvata salolaisten edustus sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluorganisaatioissa ja väliaikaishallinnossa. Avainhenkilöiden rekrytoinnissa korostuu muutosjohtamisosaaminen, josta salolaisilla on vahvoja näyttöjä.

Kaupungin henkilöstölle on toimitettu tiedoksi sote- ja maakuntauudistusta valmistelevien muutosjohtajien ilmoitus valmisteluorganisaatioon täytettävistä vakansseista. Tehtäviin oli mahdollista ilmoittaa kiinnostuksensa. Tehtäviin ilmoittautui n. 30 Salon kaupungin työntekijä/viranhaltijaa.

Sähköisiä palveluita tulee ottaa entistä laajemmin käyttöön ja panostaa niiden toimivuuteen ja helppokäyttöisyyteen. Sähköinen ilmoittautuminen terveydenhuollossa on jo otettu käyttöön ja se vähentää vastaanottohenkilökunnan tarvetta.

Tietohallintopäällikön vastine

Kaupungin kotisivuilla on luettelo lähes kaikista käytössä olevista sähköisistä palveluista osoitteessa <http://www.salo.fi/kaupunkijahallinto/sahkoisettulostettavatlomakkeet/default.aspx>

Lisäksi käytössä on mm. terveystalouden ajanvaraus- ja kutsupalvelu, opiskelijoiden terveystalouden kysely, kouluterveydenhuollon esitietolomake, suun terveydenhuollon tekstiviestimuistutus jne. Palveluita kehitetään jatkuvasti ja uusia mahdollisuuksia selvitetään koko ajan. Varhaiskasvatus on esim. ottamassa lähiaikoina käyttöön kouluista tutun Wilman päiväkotien ja perheiden väliseen viestintään. Terveystalouksissa harkitaan mm. chat- ja videopalveluiden käyttöönottoa lääkäri vastaanotto toimintaan.

Tavoite: Vakavarainen talous

Salon kaupungin tavoite on ollut saavuttaa talouden tasapaino ja tämä tavoite onnistuttiin saavuttamaan vuoden 2016 aikana. Kaupungista riippumattomista syistä verotulot ovat olleet ennakoitua korkeampia. Lisäksi kaupungin siirtyminen verotulotasasta saavien kuntien joukkoon tasapainotti taloutta. Positiivinen asia on, että toimintakulujen kasvua on onnistuttu hillitsemään kuluneiden vuosien aikana.

Kuntatalouden tunnusluvuilla mitattuna kriisikunnan kriteerit eivät täytyneet.

Sopeuttamisohjelma ja sen seuranta ei ole toteutunut, mutta olennaisilta osilta tavoitteisiin päästiin.

Tavoite: Johtaminen ja osaava henkilöstö

Vuoden 2015 talousarviossa ja sen jälkeen vuoden 2016 strategiassa on nostettu esiin henkilöstöohjelman valmistelu. Valmistelutyö on aloitettu vuoden 2016 aikana ja se jatkuu vuodelle 2017.

Henkilöstöhallinnon ohjelmien uudistaminen on ollut vanhentuneiden ohjelmistojen myötä välttämätön toimenpide. Uusien ohjelmien käyttöönoton myöhästyminen on osaltaan lisännyt henkilöstöhallinnon työpaineita alkuvuoden aikana ja viivästyttänyt suunniteltua raportoinnin käyttöönottoa. Henkilöstöhallinnon tulee varmistaa, että ohjelmistojen käyttöönoton viivästyminen ei tule lisäkustannuksia kaupungille ja myös aiheutuneet lisätyön korvaaminen tulee selvittää. Uusien ohjelmien oli tarkoitus olla käytössä vuoden vaihteessa.

Henkilöstöpäällikön vastine

Henkilöstöhallinnon ohjelmistouudistus ei ole edennyt suunnitellulla tavalla. Tähän vaikuttaneita syitä ovat olleet ensinnäkin alkuperäisessä tarjouksessa olleen käyttäjän käyttöliittymän (ESS6) soveltumattomuus tuotantokäyttöön ja sen johdosta suunnitelman muuttaminen kokonaan uuteen käyttöliittymään (ESS7). Määrittelytyöt sekä em. muutoksen johdosta että muissa ohjelmaoperheen ohjelmissa ovat olleet oletettua työlämpiä ja lisäksi ohjelmien käytettävyyden Salon tarpeisiin on paljastunut vasta työn edetessä. Pettymyksiä on projektin aikana tullut. Aikataulussa otettiin käyttöön vain palkkamoottori Personec F, mutta kaikkien muiden ohjelmaosioiden käyttöönotto on viivästynyt. Viivästyminen ei ole aiheuttanut olennaisia lisäkustannuksia, mutta muita seurauksia viivästyisestä on ollut. Henkilöstöpalvelujen ohjelmistouudistukseen osallistuva henkilökunta on ollut käytännössä kiinnitettynä pelkästään ohjelmisto uudistustyöhön huomattavasti pidempään kuin oli ajateltu, eikä tilanne ole vielä kukaan päättynyt. Hankkeen läpivieminen on edellyttänyt lisä- ja ylitoita. Samanaikaisesti henkilöstöpalvelujen olisi pitänyt pystyä huolehtimaan ”Johtaminen ja osaava henkilöstö” -tulokortin tavoitteiden saavuttamisesta, mihin ei enää ole ollut vapaita resursseja. Ohjelmistouudistus on kaikissa hankaluuksissaan vaikeuttanut myös merkittävästi esimiesten ja työyhteisöjen työtä, sillä prosessissa ei ole ollut kyse vain poisoppimisesta vanhasta ja uuden toimintatavan oppimisesta. Uusi ohjelmistoperhe ei ole vastannut kaupungin tarpeita ja ohjelmien toimimattomuus ja kankeus hidastaa ja hankaloittaa kaikkien järjestelmää käyttävien henkilöiden työtä merkittävästi.

Talous- ja henkilöstöhallinnon raportointityökalua tulee käyttää tehokkaasti ja laaja-alaisesti.

Esimiestaitojen ja työhyvinvoinnin kehittämiseen järjestettiin vuoden aikana koulutusta.

2.2.2. Kaupunginhallituksen tulokortti

Strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi kaupunginhallituksen tulokortissa on määritelty 46 keskeistä keinoa ja niiden mittaria ja tavoitetasoa. Vain harvasta tavoitteesta voidaan todeta, että tavoitetaso on saavutettu. Tulokorttien tavoitteiden asettaminen ja mittareiden laatiminen edellyttää edelleen kehittämistä. Tuloksellisuuden sekä tarkoituksenmukaisuuden mittaamiseen ja arvioimiseen on panostettava entistä enemmän. Myös uudessa kuntalaissa on tästä vaatimus.

Kaupunginjohtajan ja talousjohtajan vastine

Uuden kuntalain muuttuneet säädökset otetaan huomioon strategia- ja talousarvioprosessissa. Tulokorttien tavoitteisiin ja mittarointiin kiinnitetään huomiota.

Elinvoima ja työpaikat

Kokonaistyöttömyys laski, mutta pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys kasvoivat. Työttömyyden hoitoon varattiin lisää määrärahaa ja sitä jäi kuitenkin käyttämättä. Hyvänä ehkäisevänä toimintana näemme kaupungin oman aktiivisuuden työllistämispolitiikassa. Esimerkkinä tästä ovat erilaiset hankkeet pitkäaikaistyöttömien aktivoimiseksi sekä kaupungin palkkaamien työntekijöiden sijoittaminen yrityksiin.

Yrityssalon tilastojen mukaan vuoden 2016 aikana perustettiin 258 yritystä ja vastaavasti 155 yritystä lopetti toimintansa. Salossa toimivia yrityksiä oli vuoden vaihteessa 5 169 kappaletta. Korkeakouluyhteistyötä on lisätty. Äkillisen rakennemuutosalueen status sekä korotettu investointituki loppuvat. Epäselvää on, miten niitä on käytetty ja mitä niillä on aikaansaatu. Korvaavien rahoituslähteiden mahdollisuutta tulee myös selvittää jatkossa.

Kaupunkikehitysjohtajan vastine

Hyperloop-hankkeeseen liittyviä tiedotuskäytäntöjä on käyty läpi saadun palautteen perusteella ja sovittu, että pääsääntöisesti kaupunginjohtaja vastaa tiedotuksesta ja asiantuntijoilta pyydetään tarvittaessa tarkentavia kommentteja.

Hyperloop-hanketta on edistetty, mutta siitä tiedottaminen olisi pitänyt hoitaa paremmin. Epätietoisuus suunnitelmista on luonut epävarmuutta ja lisännyt hankkeen vastustusta. Maankäyttöön liittyvät ratkaisut hankkeen osalta vaativat pitkäaikaista kaavallista valmistelua, jolloin mahdollinen toteutuminen rakentamisen osalta vie vielä vuosia.

Uudistuvat palvelut ja kuntalaisten hyvinvointi

Palvelurakenteen uudistamisesta on tehty sekä selvityksiä että päätöksiä vanhusten hoidon ja terveyskeskussairaalan osalta. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti kouluverkon uudistamista ei ole otettu uudelleen käsittelyyn päättyvän valtuustokauden aikana.

Ravitsemis- ja puhtaanapitopalveluiden kustannustehokkaammasta tuottamismallista tehtiin selvitys vuoden aikana ja asiaa oli määrä jatkovalmistella maaliskuun loppuun 2017 mennessä. Kaupunginjohtaja on linjannut, että tällä valtuustokaudella asiasta ei tehdä päätöksiä vaan asiaan palataan syyskaudella 2017. Perusteena on ollut, että maakuntauudistuksen valmistelutilanne on vielä kesken ja tukitoimintojen järjestämistä uudessa maakunnassa ei ole vielä linjattu riittävän selkeästi. Ravitsemis- ja puhtaanapitopalveluiden toteuttamiskokonaisuuden toistuva arviointi ja epävarmuus aiheuttavat henkilöstölle merkittävää painetta ja epätietoisuutta.

Kaupunkikehitysjohtajan ja talousjohtajan vastine

Ravitsemis- ja puhtaanapitopalveluiden järjestämistavan selvitystä ei syksyllä 2017 edelleenkään ole perusteltua jatkaa ennen kuin sote- ja maakuntauudistuksen sisältö tukipalvelujen järjestämisen osalta on riittävän selkeä, ellei valtuutetuille ole selvä tahto tehdä asiassa päätöksiä. Henkilöstölle tilanteesta aiheutuvaa epävarmuutta lievitetään mahdollisuuksien mukaan aktiivisella tiedottamisella, vaikka uutta tiedotettavaa ei olisikaan.

Strategisena tavoitteena on ollut erilaisten palveluratkaisujen edistäminen kuntalaisten hyvinvoinnin ja alueen vetovoiman parantamiseksi. Siinä keinona on ollut paikallisten yhdistysten kanssa tehtävän yhteistyön määrittelyä palvelujen tuottamisessa, mutta sitä ei ole käynnistetty.

Yhtenä kaupunginvaltuuston tulokortin strategisena tavoitteena on edistää kuntalaisten ja henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksia. Keinona on nähty ennakoivaa viestintää suunnitteilla olevista asioista mm. sosiaalista mediaa hyödyntämällä. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan sosiaalisen median tiedottamiseen tulee nimetä vastuuhenkilöt. Sähköiset palvelut uudistuvat. Sosiaalisen median käytölle on määriteltävä pelisäännöt ja toimintatavat. Kuntalaisten on pystyttävä erottamaan kaupungin virallinen tiedottaminen ja kaupungin työntekijöiden yksityishenkilöinä kirjoittamat viestit toisistaan.

Kaupunkikehitysjohdajan vastine

Kokonaisvastuu kaupungin viestinnästä on viestintäpäälliköllä. Viestinnän asiantuntija vastaa kaupungin yleisistä sosiaalisen median tileistä. Jokainen hanke, yksikkö tai palvelualue vastaa omista sosiaalisen median tileistään. Sosiaalisen median käytön pelisääntöjen puutetta korjaamaan laadittiin Salon kaupungin sosiaalisen median ohje, joka mm. ohjeistaa henkilöstöä työ- ja henkilökohtaisen profiilin käytöstä viestinnässä.

Vakavarainen talous

Kaupunginhallituksen tulokortin tasapainoiseen talouteen liittyvät mittarit saavutettiin kaikki. Kustannustehokkuuden osalta raportoinnin perusteella ei pystynyt tekemään kattavaa arviointia tavoitteiden toteutumisesta. Kaikki asetetut tavoitteet eivät vuoden aikana toteutuneet, mutta niiden toteuttamista jatketaan vuoden 2017 aikana.

Johtaminen ja osaava henkilöstö

Henkilöstöohjelman laatiminen oli keskeinen tavoite vuoden aikana. Valmistelutyö aloitettiin ja jatkovalmistelu on annettu henkilöstöpalvelujen tehtäväksi.

Kuntalain edellyttämä hallintosäännön valmistelu on edelleen kesken keväällä 2017 vaikka alun perin sen suunniteltiin valmistuvan vuoden vaihteessa.

Esimiehille kuuluvien esimiestehtävien Lean-hanke ei toteutunut vaan siirtyi vuodelle 2017. Esimiehille toteutettiin vuoden aikana useita valmennuksia ja koulutuksia, joiden avulla pyrittiin vaikuttamaan aiemmin havaittuihin kehittämiskohteisiin. Esimiesten tukemiseksi tarjottiin keskitettyjä rekrytointipalveluja aiempaa laajemmin alkuvuodesta, mutta ohjelmistouudistuksen lisäressusoinnin takia palveluiden markkinointi keskeytettiin syksyllä. Työtyytyväisyyskysely on siirretty toteutettavaksi henkilöstöhallinnon ohjelmauudistuksen jälkeen ja sairauspoissaolojen seurantajärjestelmän käyttöönotto siirtyi vuodelle 2017.

Tavoitteena oli ottaa käyttöön henkilöstövaikutusten arviointi päätöksenteossa. Ohjeistus henkilöstöarvioinnin toteuttamiseksi tehtiin, mutta seuranta arvioinneista ei ole tehty.

Henkilöstöpäällikön vastine

Arviointikertomuksessa havaittu tilanne kaupunginhallituksen tulokortissa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisessa kertoo osaltaan siitä mahdottomuudesta, jonka edessä viivästyneen ja hankaloituneen ohjelmistouudistuksen edessä on oltu. Kaikki liikenevä henkilöstöresurssi kohdennettiin ohjelmistouudistuksen toteuttamiseen, mikä johti siihen, että merkittävä osa tulokortin toimista siirtyi tulevaisuuteen. Pahinta ohjelmistouudistuksessa toiminnan seuraamisen kannalta on se, että esimerkiksi sairauspoissaolojen kehityksestä ei koko kaupungin tasolla tai edes palvelualueen tasolla ole luotettavaa tietoa. Varhaisen tuen mallin noudattaminen perustuu vuoden 2017 aikana esimiehen omatoimiseen, käsin pidettävään seurantaan.

2.2.3. Talousarvion rakenne ja noudattaminen

Talousarvion rakenne ja sitovuustaso

Talousarvion toimintamenojen sitovuus on lauta- tai johtokunnan toimintakate. Henkilöstömenoja ei saa käyttää muiden menojen kattamiseen. Sisäisten erien määrärahoja ei saa käyttää ulkoisten menojen kattamiseen. Toimielimet voivat tehdä määrärahasiirtoja sitovuustason sisällä. Perusteluista poikkeava toiminta, hanke tai hankinta vaatii kaupunginvaltuuston myöntämän määrärahan, joka tulee hakea etukäteen. Määrärahan siirtoja sitovuustasolta toiselle on mahdollista tehdä ilman kaupunginvaltuuston päätöstä, jos siirrossa ei synny lisää määrärahan tarvetta.

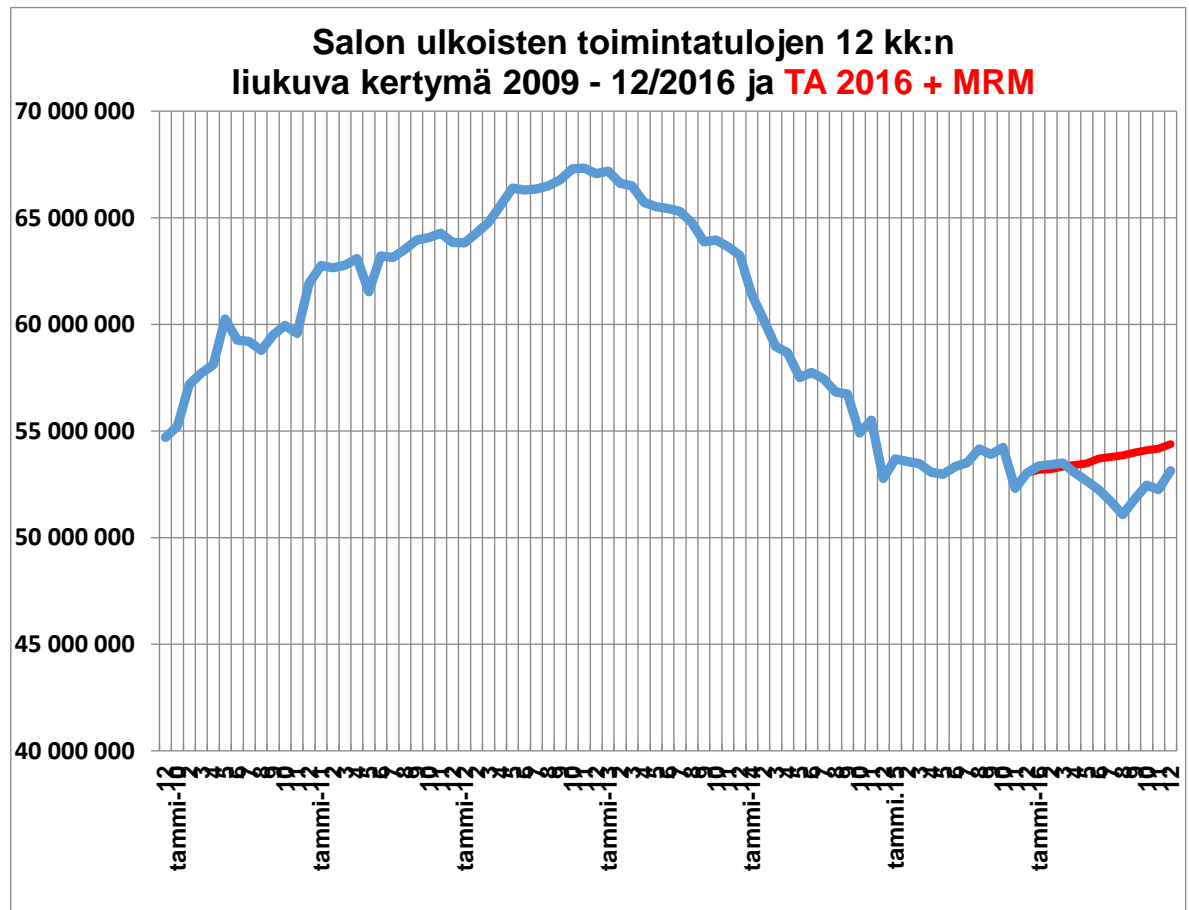
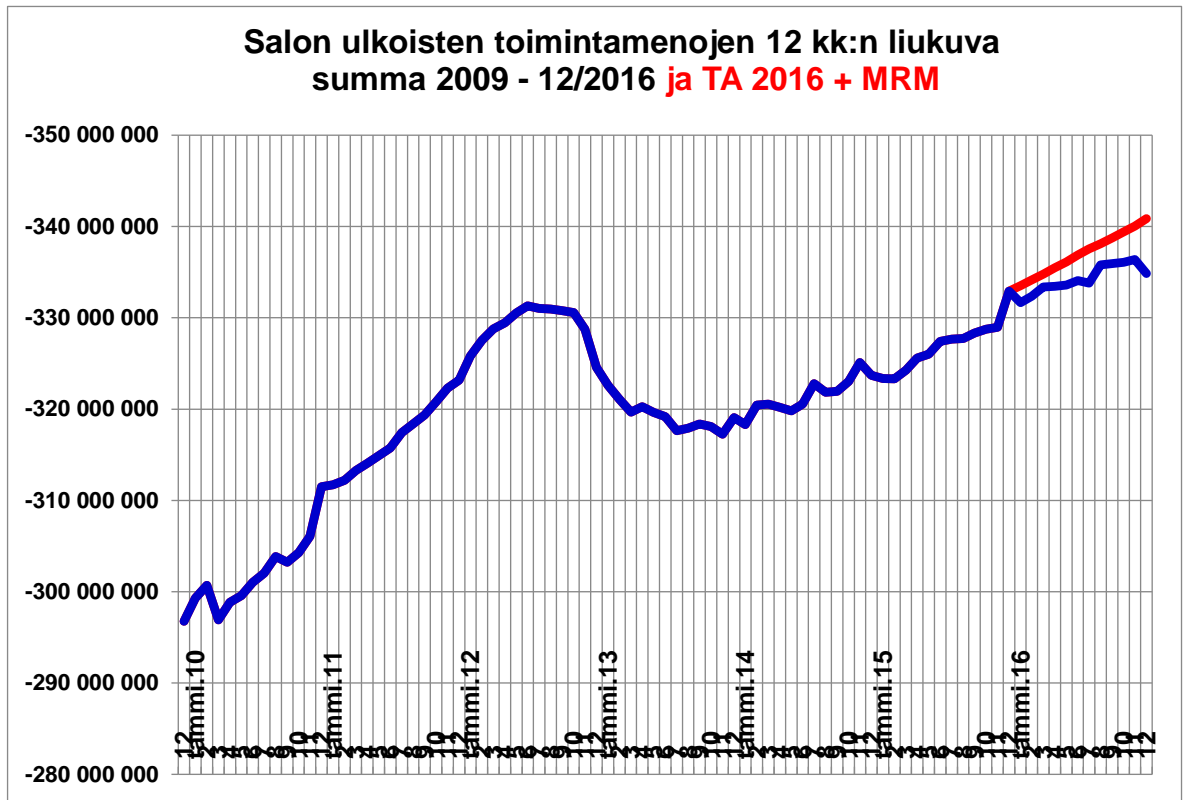
Vuoden 2016 talousarvion suunnittelu on lähtenyt oletuksesta, että työllisyysaste ei enää merkittävästi laske. Talousnäkymiä ovat heikentäneet asukasluvun lasku ja heikko työllisyys-tilanne sekä erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu. Talousarvion laadinnassa on huomioitu kaupunginvaltuuston hyväksymä sopeuttamisohjelma, mutta samalla on todettu, että ohjelmassa hyväksytyt toimenpiteet eivät kuitenkaan ole riittäviä talouden saamiseksi tasapainoon. Tämän vuoksi talousarvioesitys pitää sisällään palveluverkkoon ja palveluratkaisuihin liittyviä toimenpiteitä. Suurimpana haasteena vuosille 2016-2019 on menojen sopeuttaminen pysyvästi totuttua alemmalle tasolle. Taloustilanteen ratkaisemiseksi ei ole löydetty uusia tuloja vaan menoja on edelleen sopeutettava.

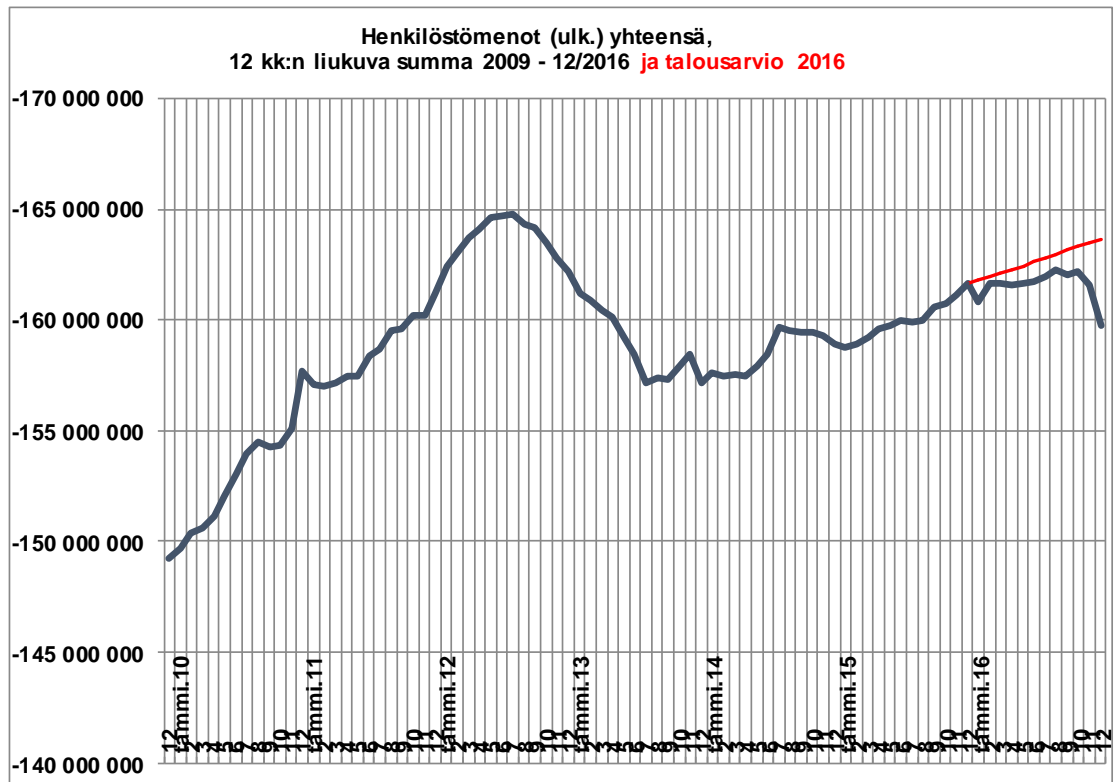
Talousarvion toteutuminen

Vuosi 2016 muodostui ylijäämäiseksi 6,97 milj. euroa, mikä on selvästi talousarvion mukaista tulosta (- 8,09 milj. euroa) parempi. Arvioitua parempaan tulokseen vaikuttivat erityisesti 9,65 milj. euron suuruinen verotulojen ylitys ja toimintakatteen jääminen 4,81 milj. euroa alle talousarvion. Kiinteistöjen arvonalennuksia kirjattiin 1,65 milj. euroa, jota ei ollut huomioitu talousarviossa.

Henkilöstökulut jäivät 3,88 milj. euroa alle talousarvion. Tästä kilpailukyky sopimukseen sisältyvän lomarahaleikkauksen vuoteen 2016 kohdistuva osuus oli määrältään 1,3 milj. euroa. Kilpailukyky sopimuksen vaikutusta ei ollut huomioitu vuoden 2016 talousarviossa. Työllistämiseen varatusta määrärahasta jäi käyttämättä 0,7 milj. euroa. Vaikeutetulla rekrytoinnilla ja suosituksella vapaaehtoisten vapaiden pitämiseen ei saavutettu kaikilta osin talousarviossa asetettuja tavoitteita.

Palvelujen ostomenot toteutuivat 1,46 milj. euroa alle talousarvion, vaikka erikoissairaanhoidon palvelujen ostot ylittivätkin talousarviovarauksen 0,6 milj. euroa.

Talousarvion käyttösunnitelma

Lautakunnat ovat vuoden 2016 alussa hyväksyneet käyttösunnitelmat. Talousarvion käyttösunnitelmamenettelyn tehokas hyödyntäminen edellyttää käyttösunnitelmien hyväksymistä ja toteutumisen seurantaan myös lautakuntatasoa alemmilla tulosyksikötasoilla.

Kaupunki ostaa sosiaali- ja terveysalalla toimivilta yhdistyksiltä ja säätiöiltä jatkuvasti merkittävässä määrin palveluita. Palvelujen osto perustuu asianmukaisiin sopimusjärjestelyihin. Yhteisöjen toiminta on jo pitkään täydentänyt kaupungin järjestämää sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantokokonaisuutta. Maakunta- ja sote-uudistuksen myötä kaupungin asema palvelujen järjestäjänä ja palveluhankintoja tekevänä yhteisönä päättyy. Sopimusten siirtymisestä palvelut tulevaisuudessa järjestävälle maakuntahallinnolle ei ole kuitenkaan täyttä varmuutta. Yhteisöjen usein julkisista lähteistä saaman muun rahoituksen ehdot saattavat vaikuttaa järjestelyiden toteuttamismahdollisuuksiin.

Kaupungilla on takausvastuita 15,9 milj. euroa yhteisöjen antamien lainojen puolesta. Takauksiin liittyvien vastuiden järjestelyt tulisi maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelussa ja edunvalvonnassa kaupungin puolesta asianmukaisesti huomioida.

Tyhjillään ja vajaakäytöllä olevien kiinteistöjen arvojen alaskirjauksiin liittyvä kokonaisuus on asianmukaisesti huomioitu vuoden 2016 tilinpäätöksessä. Vastaisuudessa omaisuuden arvostusta koskeva tarkastelu tulee tehdä kirjanpito-ohjeiden mukaisia periaatteita noudattaen vuosittain. Kaupungin tavoite suunnitelman mukaisten poistoaikojen tarkistamisesta lähemmäs ohjeiden mukaisia alarajoja on suositeltavaa.

Talousjohtajan vastine

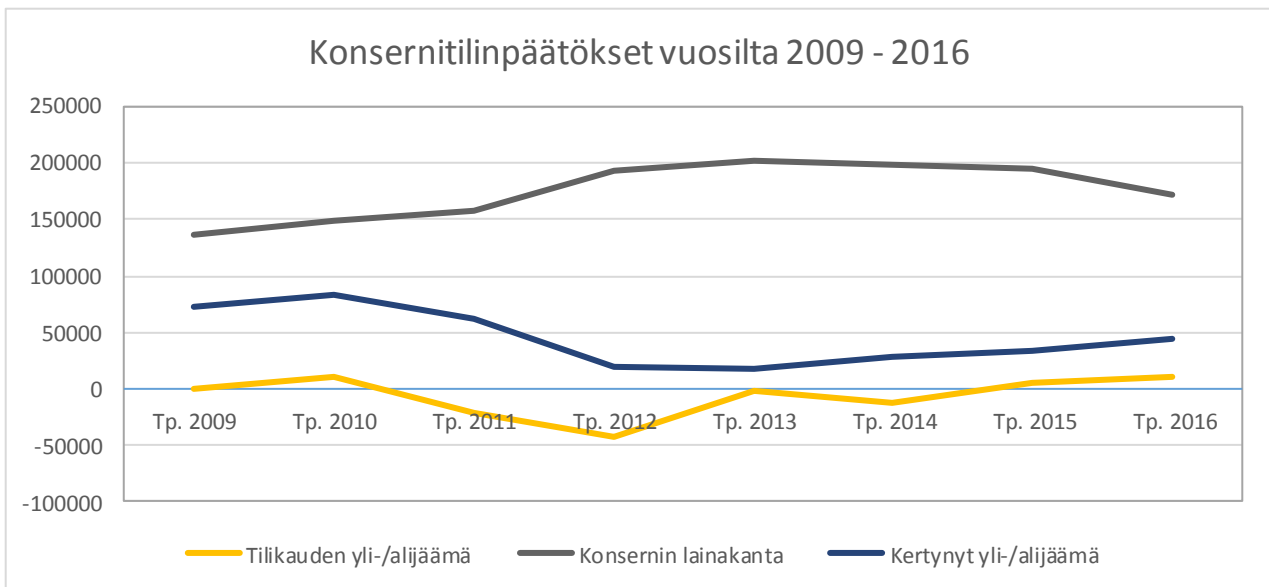
Vuonna 2016 käyttöön otettua periaatetta jatketaan. Poistosuunnitelman tarkistamista lähemmäksi suosituksen alarajaa harkitaan ottaen kuitenkin huomioon muutoksen tulosvaikutus.

Konsernitilinpäätös

Kuntalain mukaan kertynyt yli/alijäämä voi yksinään johtaa arviointimenettelyyn. Tästä syystä asiaa tulee seurata vuosittain.

Konsernitilinpäätöksessä kertyneen ylijäämän määrä on pienentynyt yhdistyneen Salon alkuvuosista. Kokonaisuutena konsernin lainakanta on kasvanut, mutta pysynyt viime vuodet melko vakiintuneella tasolla.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin hallitus on 7.3.2017 tiedottanut, että tilikauden tulos on 13,3 miljoonaa euroa ja tilinpäätöksen jälkeen aiemmin kertyneet alijäämät on nyt katettu. Tämä on erittäin positiivinen tulos myös Salon kaupungin kannalta.

2.3. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

2.3.1. Konsernipalvelut

Asiakirjahallinnon tilaongelmat on ratkaistava. Sähköisen asiakirjahallinnon kehittämiseksi tulee selvittää ulkopuolisten palveluntuottajien ratkaisuehdotukset ja tarjoukset. Tietosuoja- ja tietoturva-asioihin tulee kiinnittää huomiota sekä omassa toiminnassa että ulkoisten palveluntuottajien kanssa. Tietoturva-asioita käsitellään kohdassa 5.2 järjestelmätarkastus.

Hallintojohtajan vastine

Hallintopalvelut on käynnistänyt päätearkistotilojen suunnittelun. Kaupunginhallitus merkitsi laaditun selvityksen tiedoksi 19.6.2017 ja päätti lisäksi, että samassa yhteydessä selvitetään myös konserniyhtiöiden arkistotilarpeet.

Hallintopalvelut on tehnyt talousarvion investointeihin ehdotuksen määrärahan varaisesta arkistotilan hankesuunnittelua varten vuodelle 2018. Hankkeen toteutukseen on esitetty määrärahaa vuosille 2019 ja 2020. Hankesuunnittelun yhteydessä tutkitaan eri toteutusvaihtoehdot arkisto-alan asiantuntija-apua hyödyntäen.

Vuonna 2016 Salossa sähköisesti palautettujen maatalouden tukihakemusten osuus oli 94 %. Keskimäärin Suomessa osuus oli noin 90 %. Salon maaseutuhallinto sijoittuu tilaston kärkipäähän arvioituna htv/hallinnoitu tila. Myös kustannukset/tuenhakija ovat valtakunnallisesti keskimääräistä alhaisemmat.

Lomituspalvelulain muutos sekä maatalouden yleinen rakennemuutos ovat johtaneet lomitus-tilojen ja tehtyjen lomituspäivien vähenemiseen. Töiden vähenemisen vuoksi lomitusyksikössä käytiin YT-neuvottelu, joka päättyi lokakuussa. Lomitusyksikkö joutui irtisanomaan 13 henkilöä. Lomitushallinnossa työskentelevien määrä väheni 5 henkilöstä 3,5 henkilöön.

2.3.2. Hyvinvointipalvelut

Terveyspalvelut

Lakisääteiset palvelut toteutuivat pääosin. Fysio- ja puheterapiassa hoitoon pääsyn kriteerit ylittäviä odotusaikoja oli ajoittain. Suun terveydenhuollon toiminta toteutui suunnitelmallisesti ja pääsy lääkärin vastaanotolle parani.

Terveyskeskusvuodeosaston keskimääräinen hoitoaika piteni ja oli 23,5 pv. (2015: 21,0 pv.) Olisi pohdittava, onko jatkohoitopaikkoja riittävästi saatavilla.

Apulaiskaupunginjohtajan vastine

Vuoden 2016 aikana terveyskeskussairaalan keskimääräinen hoitajaksojen pituus oli kasvanut 2,5 päivällä verrattuna vuoteen 2015. Kasvuun on vaikuttanut suurelta osalta sopivien jatkohoitopaikkojen puute.

Terveyskeskusvuodeosastoilla jatkohoitopaikkaa odottavien potilaiden jonotusaikojen mediaani on lyhentynyt. Kun odotusajan mediaani 4.7.-26.9.2017 oli 27 päivää, niin ajalla 5.7.-28.9.2016 se oli 35 päivää. Jatkohoitopaikkojen lisätarve on kuitenkin edelleen olemassa, vaikka tilanne on hieman helpottanut.

Henkilöstön koulutustavoitteet eivät toteutuneet täysin.

Neuvola- ja kouluterveydenhuollon lakisääteiset tarkastukset toteutuivat.

Erikoissairaanhoidon palveluiden kokonaislaskutus sairaanhoitopiiriltä oli 69,6 milj. €. Hoitopäivät vähenivät ja avohoitokäynnit lisääntyivät.

Siirtoviivemaksut vuonna 2016 olivat 573 000 euroa, eli laskeneet hieman edellisestä vuodesta (596 975 euroa vuonna 2015, 287 810 euroa vuonna 2014).

Vanhuspalvelut

Vanhuspalveluiden keskimääräinen odotusaika hoivakotiin on ollut 91 vuorokautta (vuosi 2015: 48 vuorokautta) ja tehostettuun palveluasumiseen 84 vuorokautta (vuosi 2015: 69 vuorokautta). Odotusajat ovat kasvaneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Pitkät odotusajat aiheuttavat haasteellisia tilanteita vanhukselle ja hänen omaiselleen.

Apulaiskaupunginjohtajan vastine

Laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista todetaan, että Iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnetty muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksen teosta. Salossa tämä pääosin toteutuu. Ympäri vuorokautiseen hoitoon odottavien asiakkaiden määrä on pysynyt ennallaan. Paikkoja vapautuu kuten ennenkin eli noin

kolmasosa paikoista vapautuu vuosittain. Odotusaikana asiakkaat ovat palvelujen piirissä, kuten omaishoidossa tai kotihoodossa.

Vanhuspalveluissa ostopalvelujen käyttö on lisääntynyt ja kaupungin omien palveluiden käyttö vähentynyt. Tehostetussa palveluasumisessa hoitopäivän hinta on ostopalveluna hankittuna 152 euroa/päivä ja kaupungin omana tuotantona 143 euroa/päivä. Hoivakotihoidon hinta on 149 euroa/päivä. Kotihoitokäynti 26,50 euroa, asiakkaan luona tunti tarvitsevaan 84,47 euroa. Päätöksentekijöille olisi keskeistä saada vertailevaa kustannustietoa kaupungin tuottaman ja ostopalveluna hankitun palvelun välillä. Hinnan lisäksi myös tuotetun palvelun laadun arviointi on keskeistä.

Apulaiskaupunginjohtajan vastine

Toimintatietokorteista löytyy kustannustietoa sekä omista että ostetuista tehostetun palveluasumisen palveluista. Arviointia toteutetaan sekä omavalvonnan että valvontakäyntien avulla. Yritysten ajantasaiset omavalvontasuunnitelmat löytyvät vanhushoidon kotisivuilta. Valvontakäynnit tehdään vähintään vuosittain niihin yksiköihin, joissa sijoitettuja asukkaita. Valvontakäyntien raportit lähetetään tiedoksi vuosittain lautakuntaan.

Kotona hoidettavien vanhusten määrä Salossa on jo yli maan keskiarvon, ja väestö ikääntyy nopeaa tahtia. Kaupungin pitää selvittää, milloin useita kotikäyntejä vaativien hoito olisi edullisempaa ja tarkoituksenmukaisempaa ympärivuorokautista hoitoa antavassa yksikössä.

Apulaiskaupunginjohtajan vastine

Vanhushoidonlain 14 §:ssä on säädetty pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon toteuttamista ohjaavat periaatteet: kunnan on toteutettava iäkkään henkilön pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti hänen kotiinsa annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaan kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa niihin palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista.

Palveluohjaustoiminnan tarkoituksena on asiakkaan sijoittaminen hänen toimintakykyään ja avuntarvettaan vastaavaan paikkaan. Kotihoito on ensisijainen hoitomuoto. Siinä vaiheessa, kun kotona selviäminen ei ole enää mahdollista järjestetään palvelutarpeen arvioinnin edellyttämä hoitopaikka joko tehostetun palveluasumisen yksiköstä tai hoivakodista. Hoidon tarve arvioidaan palveluohjausryhmässä kiireellisyysjärjestyksessä.

Sosiaalityön palvelut

Sosiaalityön palvelualueella toteutettiin uudelleen organisointia, kun perustettiin sosiaalipalveluiden info- ja tuki –tiimi Sointu ja yhdistettiin palvelualueita. Lakisääteiset määrääjat toteutuivat toimeentulotuen ja lastensuojeluasioiden käsittelyssä. Toimeentulotuen käsittely siirtyi vuoden 2017 alusta Kelalle. Siirto aiheutti lisätyötä syksyn aikana ja kaupungin palveluksesta siirtyi neljä henkilöä Kelaan.

Ennakoiva perhetyö on hyvää toimintaa ja siihen panostaminen tuo jatkossa kaupungille säästöä. Perheitä on tuettu tehostetulla perhetyöllä, sekä perhe- ja nuorten ohjauksella. Lisäksi on tehty tukihenkilö- tukiperhe- ja ryhmätoimintaa.

Lastensuojelun pysyminen kustannuksissa ja huostaanottojen määrän väheneminen on positiivinen asia. Kuitenkin lastensuojelun sijaistarpeen pysyminen korkealla tasolla vaarantaa sopeuttamisohjelman toteuttamista. Määräaikainen sijaishuollon sosiaalityöntekijän palkkaaminen kotiuttamistyöhön on mahdollistanut 15 huostaanoton purun. Ankkuritoiminta on

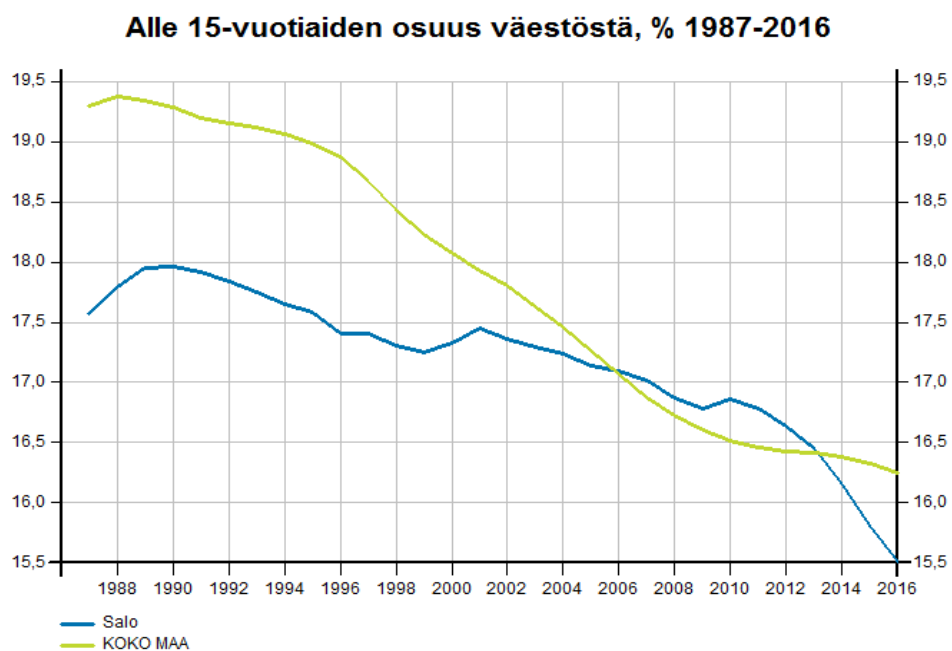
hyvää varhaista puuttumista. Lastensuojelun osalta on syytä analysoida, mitkä seikat ovat vaikuttaneet kustannusten laskuun.

Apulaiskaupunginjohtajan vastine

Lastensuojelun ostopalvelukustannusten nousu on saatu taittumaan, ei merkittävästi vielä alenemaan, koska edellisten vuosien sijoitukset ovat vielä kuluina. Menojen kasvua ovat hillinneet mm. kustannustietoisuuden, seurannan ja suunnitelmallisuuden määrätietoinen lisääminen työntekijätasolla sekä määräaikainen sosiaalityön resurssi.

Varhaisemmat palvelut (kuten lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö, avohuollon ryhmät ja ohjaus) ovat olleet aiempaa paremmin perheiden käytettävissä, millä on pidemmällä aikavälillä myönteistä vaikutusta myös lastensuojelukustannuksiin.

Toimintakertomuksessa on todettu, että talousarviossa ei ole varauduttu yhteenkään uuteen sijoitukseen vammaispalveluissa tai lastensuojelussa, vaikka niitä väistämättä tulee tämän

kokoisessa kaupungissa. Talousarvion realistisuus ja pitävyyden on kyseenalainen, jos talousarvion laadinta perustuu tällaiselle lähtökohdalle.

Apulaiskaupunginjohtajan vastine

Vuoden 2016 talousarvio ei ollut sosiaalityön palveluiden osalta realistinen. Tilanne on vuoden 2018 talousarvion valmistelun osalta korjaantunut, eli talousarvio on realistinen.

Lasten ja nuorten palvelut

Varhaiskasvatuspalvelut

Yllä olevasta taulukosta on todennettavissa lapsien ja nuorten suhteellisessa osuudessa tapahtunut merkittävä vähentyminen viime vuosina, joka vaikuttaa myös palvelujen tarpeeseen.

Varhaiskasvatustilain mukainen subjektiivinen varhaiskasvatuksen rajoittaminen 20 tuntiin viikossa otettiin käyttöön 1.8.2016. Päätöksen vaikutusten arviointi tehdään vuoden 2018 alussa.

Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus kasvoi kymmeneen prosenttiin suunnitelman mukaisesti.

Perhepäivähoidon hoitopaikkojen määrä on laskenut vuodessa 52 paikalla kokonaismäärän ollessa 200 vuoden 2016 tilinpäätöksessä. Vuoden aikana käytiin keskustelua perhepäivähoidon palkkausperusteista, jossa hoidossa olevien lasten lukumäärä vaikuttaa hoitajan palkkukseen. Perhepäivähoidon säilyttäminen yhtenä vaihtoehtona palveluvalikoimassa on perusteltua.

Perusopetus ja lukiokoulutuspalvelut

Opetussuunnitelman mukaiset oppimisympäristöt tulisi saada tehokkaaseen käyttöön tarkastelemalla kouluverkkoa. Alueellinen oppilasmäärän vaihtelu perusopetuksessa aiheuttaa tilanteen, jossa toisaalla koulut ovat vajaakäytöllä ja toisaalla oppilaita on liikaa. Oppilasmäärää pyritään tasaamaan mahdollisuuksien mukaan oppilassijoittelulla, joka taas etenkin maaseudulla aiheuttaa kuljetuskustannusten kasvua.

[Apulaiskaupunginjohtajan vastine](#)

Oppilasmääriä ei pystytä tasaamaan johtuen nykyisestä laajasta kouluverkosta. Oppilasmäärän vähentyessä tulevaisuudessa oppilassijoittelusta muodostuu entistä haasteellisempaa.

Uusia kehittämishankkeita on paljon. Ne tarjoavat mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen, mutta vaativat myös resursointia. Hankkeiden aikaansaamista tuloksista tulee raportoida.

Toisen asteen opintojen keskeyttäneiden nuorten määrä on noussut, joka on osaltaan aiheuttanut mm. etsivän nuorisotyön asiakasmäärän kasvua. Salon seudun koulutuskuntayhtymässä toisen asteen opinnot keskeyttäneitä on koulutusalaista riippuen ollut noin 10 % opiskelijoista, nuorten koulutuksissa luku merkitsee n. 200 opiskelijaa. Etsivän nuorisotyön asiakasmäärien kehitys on ollut viime vuosina nopeaa v. 2013: 157, v. 2014: 204, v. 2015: 255 ja v. 2016: 320 nuorta.

Nuorisopalvelut

Salon kokoisessa kaupungissa, jossa etäisyydet ovat pitkiä, on nuorisotilojen sijainnit ja niiden aukioloajat harkittava uudelleen huomioiden vaikuttavuus ja saavutettavuus sekä tarkoituksenmukaisuus.

[Apulaiskaupunginjohtajan vastine](#)

Nuorisotilojen sijaintia ja aukioloaikoja tarkastellaan jatkuvasti. Viimeisimmät muutokset on tehty Halikossa, jossa kirjaston yhteyteen perustettu nuorisotila ja Tupurin alueella toteutetaan liikkuvaa nuorisotyötä ja hyödynnetään osin koulun tiloja.

Etsivä nuorisotyö toimii pitkälti hankerahoituksen varassa, jolloin toiminta saattaa muodostua lyhytjännitteiseksi. Uutta nuorisopalveluissa on etsivän nuorisotyön yhteistyö A-klinikkasäätiön kanssa ja työpajatoiminnan yhteistyö Salon seudun koulutuskuntayhtymän kanssa.

Vapaa-ajan palvelut

Kulttuuripalvelut

Loppuvuoden aikana aloitettiin elektroniikkamuseon kehittämissuunnitelman laadinta toiminnan tehostamiseksi ja verkottamiseksi muihin toimijoihin. Samalla on tarkoitus rajata museoaineiston määrää sekä rakentaa museolle oma identiteetti sekä tuotteistaa se luomalla kokonaiskuva aikansa high tech -teollisuuden vaikutuksesta talousalueen kehitykseen. Elektroniikkamuseon hallinnollisen organisoinnin selvittäminen on perusteltua.

[Apulaiskaupunginjohtajan vastine](#)

Elektroniikkamuseon kehittämistä on jatkettu osana kulttuuripalvelujen toimintaa. Elektroniikkamuseon hallinnollinen uudelleenorganisointi esimerkiksi säätiö- tai yhtiömuotoon ei ole nykyisillä resursseilla realistinen vaihtoehto.

Kirjasto- ja tietopalvelut

Kirjastopalvelut ovat merkittävä lähipalvelu, sillä sen suorina asiakkaina on reilu kolmannes kaupunkilaisista. Kirjasto on myös lähipalvelupiste erilaisille tapahtumille.

Palautusautomaatit on otettu osittain käyttöön sekä päätetty muuttaa Kiikalan kirjasto automatisoiduksi omatoimikirjastoksi.

Hankittujen kirjojen määrä on lähes puolittunut (v. 2015 20.782 kpl, v. 2016 11.318 kpl), samoin muun aineiston hankinta. Lainaumäärä on supistunut noin 22 prosenttia (258.000 lainausta) edellisvuodesta. Aukioloaikoja on vähennetty. Toisaalta kuuluminen laajaan sähköiseen Vaski-kirjastoverkoston on tuonut mahdollisuuden korvata pienentyneitä määrärahoja. Näin on merkittävästi välttytty omien kirjojen hankinnalta, mutta toisaalta vähennetty kuntalaisilta lähitutustumismahdollisuus lainattavaan aineistoon. Kirjastopalveluissa on säästösyistä lopetettu ulkomaisten lehtien tilaukset ja vähennetty kotimaisten lehtien määrää. Näitä on korvattu sähköisillä näköislehtipalveluilla.

Asiakastyytyväisyyskyselyllä, käyttötoiveilla ja käytön seurannalla voidaan selvittää kirjastokäyttäjytymisen muutokset sekä toiveet palvelujen sisällön kehittämiseksi.

Liikuntapalvelut

Liikuntapaikkojen olosuhteita on vuoden aikana kehitetty runsaasti ja niistä suurimpana Urheilupuiston yleisurheilukentän peruskorjauksen käynnistyminen. Myös urheiluseurat ovat uudistaneet liikuntapaikkoja. Kolmannen sektorin toimijoiden aktiivisuus tukee hienosti kokonaisuutta, kun kaupungin taloudelliset panostukset ovat rajalliset.

Kansalaisopisto

Kurssitarjonnasta saadaan suurin hyöty, kun toimintaa järjestetään siten, että mahdollisimman monella, ikään, työ- tai asuinpaikkaan katsomatta, on mahdollisuus osallistua kursseille, huomioon ottaen kuitenkin taloudelliset resurssit.

Kansalaisopisto on vastannut nopeasti turvapaikanhakijoiden tarpeisiin lisäämällä ja monipuolistamalla järjestämäänsä perinteisestä opiston toimintamallista poikkeavaa intensiivistä maahanmuuttajakoulutusta.

2.3.3. Kaupunkikehityspalvelut

Tekniset palvelut

Riskejä ja toteutuneita haittoja liittyy vanhenevaan ja korjausvelkaiseen toimitilakantaan. Sisäilmaongelmat ja vesivuodot aiheuttavat paitsi toimintahäiriöitä, toistuvien korjausten tarvetta, myös henkilöstöriskejä. Näitä riskejä voidaan ennaltaehkäistä kunnossapitotarveselvityksellä ja sitä toteuttamalla.

Huolto- ja kunnossapito-ohjelmat ovat olleet valmistuneiden kiinteistöjen luovutusdokumenteissa jo parikymmentä vuotta. Kaupungissa vuonna 2016 käyttöönotettu sähköinen huoltokirja ja vikailmoituslomake ovat hyviä lähtökohtia kiinteistöjen kunnossapitoon. Toivottavasti hankittu ohjelma ”pakottaa” huoltojen suorittamiseen, säilyttää huoltohistorian, mahdollistaa korjausvelkaennakoinnin ja suurempien korjaus-/uusimistarpeiden budjetoinnin.

Tyhjien ja vajaakäytössä olevien kiinteistöjen määrä on kaksinkertaistunut viime vuoden kuluessa. Näiden kiinteistöjen myyntiä kannattaa vauhdittaa. Lisäksi tulee tehdä vertailu myyntihinnan ja käyttökustannusten välillä ja tämän perusteella tehdä päätös myydä tai jopa purkaa rakennus.

[Kaupunkikehitysjohdajan vastine](#)

Tarkastuslautakunnan korostamia riskejä ennaltaehkäisemään on pyritty suuntaamaan resursseja PTS-ajattelun mukaisesti. Tyhjien ja vajaakäytössä olevien kiinteistöjen tulevaisuutta selvitetään aktiivisesti ja kaikkia mahdollisia keinoja harkitaan, jotta voidaan vähentää niiden vaikutusta talouteen. Myytyjen tai muutoin kaupungin budjetista poistuneiden kiinteistöjen määrä on jo suuri ja tarkastuslautakunnan arvioinnin jälkeen on saatu myytyä muutama pitkään myynnissä ollut kohde, mutta kaupungin toiminnan muutosten myötä uusi kohteita tulee listalle. Toimia niistä eron pääsemiseksi vauhditetaan tarkastuslautakunnan toiveiden mukaisesti.

Ravitsemis- ja puhtaanapitopalveluiden tulevan toimintatavan ratkaisua ei tehty vuoden 2016 aikana.

Maankäyttöpalvelut

Asuintonttien varausmäärät pysyivät edelleen alhaisina. Tonttivaranto on pysynyt ennallaan. Kaupungilla on rakentamattomia kunnallistekniikalla varustettuja tontteja yli 300 kappaletta, joiden arvo taseessa on noin 9 milj. euroa.

Tärkeät Keskustan osayleiskaava ja kaksi tuulivoimakaavaa saivat lainvoiman.

Salon kuljetus- ja liikennejärjestelmän uudistamista on jatkettu liikennepalveluyksikössä. Lisäksi on määriteltävä joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet 2017-2020. Kuljetuspalveluiden järjestämisessä on huomioitava kuntalaisten ympärivuotiset kuljetustarpeet eri osissa kaupunkia.

[Kaupunkikehitysjohdajan vastine](#)

Kesällä 2017 järjestettiin kokeiluluonteisesti ns. Kesäkyätiä, jonka avulla joukkoliikennevuoroja liikkui keskustaajaman ja muiden taajamien välillä myös koulujen loma-aikana. Tällä pyrittiin turvaamaan ainakin työssäkäyntimahdollisuuksia. Valitettavasti uusia haasteita tuli eteen syyskaudeksi, kun kuljetusyrittäjien lopetettua kannattamatomiksi arvioimaan vuoroja kaupungin ostopalveluna hankkimien linja-autovuorojen määrä nousi jo 2/3:aan kaupungissa ajettavista vuoroista. Valmistelu joukkoliikenteen järjestämistavan muuttamiseksi on käynnissä vastineen laatimishetkellä.

Kaupungin järjestämä palveluliikenne on saanut kiitosta kuntalaisilta.

2.3.4. Rakennus- ja ympäristövalvonta

Strategisten tavoitteiden asettaminen palvelualueelle on hankalaa, koska asiakasvirta ei ole kaupungin päätettävissä. Palvelulla on keskeinen rooli kaupungin elinvoimaisuuden lisääntymisessä, jolloin palvelutaso pitää olla kohdallaan.

Rakennusvalvonnan myöntämien rakennuslupien määrä on edelleen vähentynyt.

Ympäristöterveydenhuollon suunnitelmalliset tarkastuskäynnit pystyttiin toteuttamaan melko hyvin kaikilla valvonnan osa-alueilla. Terveysvalvonnan vaikuttavuutta on parannettu kohdistamalla valvontaa riskiarvioinnin perusteella.

Osaamisen ja tiedon siirtämisestä huolehtiminen on keskeistä eläköitymisessä. Nyt tämän toteuttaminen on hankalaa, kun uusi ja vanha työntekijä eivät ole yhtä aikaa töissä.

Laskutuksessa on ollut ongelmia lupa- ja valvontatoimesta riippumattomista syistä. Laskutusjärjestelmä on saatava toimimaan, sen käyttöön on koulutettava ja siitä on tiedotettava kaupunkilaisille. Kaupunki on järjestelmän tilaaja, jolloin sillä on oikeus ja velvollisuus edellyttää järjestelmän toimittajalta hankintasopimuksessa sovittujen asioiden toteuttamista ja toimintaa.

Talousjohtajan vastine

Laskutukseen liittyviä ongelmia on ratkottu yhdessä rakennusvalvonnan ja talouspalveluiden kanssa.

2.3.5. Investoinnit

Investointien kokonaismäärä oli 16,7 milj. euroa, mikä on 2,7 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa.

Merkittävin talonrakennuskohde oli Perniön varhaiskasvatuksen tilojen rakentaminen, johon käytettiin vuoden 2016 aikana 0,86 milj. euroa, sekä Lehmuskodin korvaavan ryhmäkodin rakentaminen (0,55 milj. euroa).

Kunnallistekniikan rakentamiseen käytettiin talousarvion mukaisesti 9,2 milj. euroa. Merkittävimpiä kohteita olivat Metsäjaanun teollisuusalueen kunnallistekniikan rakentaminen (1,4 milj. euroa) sekä katuvalaistuksen saneeraus (HQ-valaisimet), johon käytettiin 3,52 milj. euroa. Tämä on 0,72 milj. euroa (tot. 126 %) enemmän kuin talousarviossa. ELY-keskukselta saatiin talousarvion mukaisesti rahoitusosuutta 0,68 milj. euroa. Katuvalaistuksen vaihdolle laadittu kustannusarvio oli 2,8 milj. euroa ja tuloja ELY-keskukselta on arvioitu saatavan 1,35 milj. euroa. Investointihankkeen nettokustannusarvio ylittyi näin ollen 1,39 milj. euroa. Katuvalaistuksen kehittämisestä on ilmoitettu alentuneiden energiakustannusten muodossa tulleiden säästöä 0,28 milj. euroa vuodessa.

Katuvalaistusinvestointi hankkeena toi esiin, että uusien rahoitusmallien käyttäminen vaatii teknistä ja taloudellista osaamista sekä kokonaisuuden hallintaa. Nyt vastuut ja työnjako eivät ole olleet kaupunkiorganisaation ja Kunnan Taitoa Oy:n välillä selvät. Hankkeen toteuttajat eivät ole olleet selvillä rahoitusmallin yksityiskohdista.

Kantatie 52 parantamiseen yhteishankkeena ELY:n kanssa käytettiin 1,69 milj. euroa.

2.3.6. Liikelaitos Salon Vesi

Liikelaitoksen aloittaessa toimintansa on vesihuollon toiminta-alueeksi määritelty kaava-alueet. Lisäksi siirtojohtojen alue on toiminta-alue. Muuta määrittelyä ei ole tehty ja sen tarve tulee jatkossa arvioida. Vesihuoltolaitolla määritellään, että vesihuoltolaitoksille (esimerkiksi vesiosuuskunnat) tulee määritellä toiminta-alue. Vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa ne alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai viemäriin on tarpeen asutuksen taikka asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajan-toiminnan määrän tai laadun vuoksi. Vesihuoltolain mukaan kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alue on kaupunginvaltuuston hyväksymä alue, jolla vesihuoltolaitos sitoutuu vastaamaan vesihuollon toteutuksesta. Koska vesi- ja viemärlaitoksen toiminta-alue kattaa nyt entisen kymmenen kunnan alueet, myös runkovesi- ja viemärijohtojen karttatiedot on syytä saattaa ajan tasalle. Tässä yhteydessä voisi olla tarkoituksenmukaista selvittää myös vesiosuuskuntien verkostojen sijainti.

Hulevesiohjelman laatiminen on käynnistetty vuonna 2016 ja se on hyväksytty kaupunginhallituksessa keväällä 2017. Ohjelman tavoitteena on kehittää hulevesin hallintaa Salossa sekä parantaa ja selkeyttää hulevesien kanssa tekemisissä olevien viranomaisten yhteistyötä. Vuoden 2015 tilinpäätöksessä oli puutteita hulevesien eriyttämisestä kirjanpidossa. Vuoden 2016 aikana tämä eriyttäminen on hoidettu.

Liikelaitos Salon Veden on syytä hankkia pumppuasemilleen ja verkostoilleen huolto- ja kunnossapito-ohjelma.

[Vesilaitoksen toimitusjohtajan vastine](#)

Liikelaitos Salon Vesi on laatinut kehittämissuunnitelman vuosille 2010 - 2030.

Salon seudulla vesihuoltoa on kehitetty viime vuosina Lounais-Suomen ympäristökeskuksen vuonna 2005 laatiman alueellisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Pääperiaatteina on ollut talousveden hyvän laadun ja riittävyyden sekä varaveden saannin turvaaminen, jätevedenkäsittelyn keskittäminen keskusjätevedenpuhdistamolle, taajamatyöppisten alueiden liittäminen keskitetyn viemärijohtojen piiriin, jätevesikuormituksen saattaminen vesiensuojelun tavoiteohjelman mukaiseksi sekä verkostovuotojen vähentäminen. Kehittämissuunnitelmassa esitetty tavoite vesihuolto-organisaatioiden välisen yhteistyön kehittämiseksi on toteutunut vuoden 2009 alussa tapahtuneiden kuntaliitosten ja Liikelaitos Salon Veden perustamisen myötä.

Toiminta-alueen määrittelyä on pohdittu eri instansseissa useaan otteeseen. Esimerkkinä voidaan pitää Tuohitun jätevesiosuuskunnan verkoston anomista toiminta-alueeksi. Harkinnan jälkeen päädyttiin ratkaisuun missä pohjavesialue on toiminta-alue. Uusi jätevesilaki muuttaa vuonna 2019 myös vesihuoltoon liittyviä tarpeita. Voimaan tulon jälkeen on mahdollista tarkemmin tarkastella toiminta-alue rajausta ja tarpeita.

Liikelaitos Salon Vesi on laajentanut verkostoja voimakkaasti kehittämissuunnitelman mukaisesti, tähdäten asukaskeskittymän mahdollisuuteen liittyä Liikelaitos Salon Veden verkostoihin. Vuoden 2009 jälkeen on rakennettu Vuohensaari-Matilda, Halikko-Hajala, Pertteli-Kuusjoki, Salo-Muurla, Kuusjoen Tiskarla, Rekijoen ja Haukkalan alue.

Laajentuminen on mahdollistanut asukaskeskittymien liittymisen yleiseen verkostoon ja palvelujen piiriin. Tekniikan kehittyessä myös painejohtoihin voidaan nykyään sallia liittymisen. Verkostojen sijaintitietojen tallennus on saatu loppusuoralle. Osuuskunnilta on edellytetty rakentamisvaiheessa verkostotietojen tallentamista tietokantoihin. Liikelaitos Salon Vedelle verkoston luovutuksen ehtona on, että verkostotiedot tallennetaan kaupungin verkkotietokantaan ennen kuin Liikelaitos Salon Vesi ottaa osuuskunnan osaksi Liikelaitos Salon Veden verkostoa.

Yhdistymisen jälkeen kaikki tekniset yksiköt on päivitetty, varustettu desinfiointilaittein, varavoimayhtein tai automaattisin varavoimakonein (Perniö, Pertteli) sekä liitetty kaukovalvontajärjestelmään. Liikelaitos Salon Vesi toteuttaa tällä hetkellä WSP-ohjelmaa. Ohjelma sisältää laitosten käyttö- ja kunnossapito-ohjelman.

Verkostojen kunnossapito-ohjelma rakentuu verkostojen iän, ongelmien ilmenemisten yms. syiden pohjalle.

Nykyisen hallintosäännön mukaan konsernijaosto käsittelee eli seuraa ja arvioi konserniyhtiö Salon Veden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä. Kaupunki on määritellyt Liikelaitos Salon Vedelle tuottotavoitteeksi 4 %. Konsernijohtoon kuuluvilla viranhaltijoilla, mukaan lukien kaupunginjohtaja, on tehtävänä myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

2.3.7. Kaupunkikonsernin tavoitteiden toteutuminen

Kuntalain muutoksen myötä konserniohjauksen merkitys on kasvanut. Kaupungin vuodelta 2010 olevaa konserniohjetta on oltu uudistamassa ja se tuodaan kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi keväällä 2017. Kirjallisen ohjeistuksen ajan tasalle saattamisen lisäksi tärkeää on luoda toimivat suhteet konserniyhtiöiden johtoon, jolloin ajankohtaisista asioista voidaan käydä keskustelua ja tuoda riittävällä tavalla esiin kaupungin kanta päätöksiin. Tarkastuslautakunnan haastattelujen perusteella on syntynyt käsitys, että kaupunki ei ohjeista konserniyhteisöjään eikä aseta niille taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita. Konserniyhtiöissä on ollut epäselvää, kehen henkilöön kaupungilla heidän tulee ottaa yhteyttä. Kaupungin tulee nimetä yhtiöille vastuuhenkilöt jatkossa. Kaupungin antamista ennakkokannoista tulee laatia kirjallinen dokumentti.

Talousjohtajan vastine

Konserniohjeet on uudistettu ja vastuita tarkistettu. Konsernijaosto ohjaa toimintaa ja konserniryhmä huolehtii operatiivisesta toiminnasta.

Kaupungin talousarviossa tulee kuntalain mukaan asettaa tavoitteet myös kaupungin konsernijohtolle ja erikseen konserniyhteisöille. Tavoitteiden asettaminen erikseen keskeisimmille konserniyhteisöille on kaupungin omistajaohjauksen sisällön kannalta tärkeää. Vuoden 2016 talousarviossa ei ole asetettu tavoitteita konsernijohtolle eikä konserniyhteisöille. Konsernijohtajan ohjaus, valvonta ja raportointi eivät tältä osin ole riittävällä tasolla. Konserniyhteisöiden tavoitteiden määrittelyyn ja kaupungin määrätietoiseen konserniohjaukseen tulee panostaa. Hallintosäännön valmistelun yhteydessä on ollut esillä konsernijaoston perustaminen ja tämä onkin positiivinen edistys konserniohjauksen kehittämisessä.

Talousjohtajan vastine

Vuoden 2017 talousarvioon kirjattiin, että kaupunginvaltuuston asettamat kaupunkitason strategiset tavoitteet sitovat myös konserniyhtiöitä. Jatkossa konserniyhtiöitä koskevat tavoitteet on suunnattava konkreettisemmin yhtiöiden toimintaa ohjaaviksi ja mitattaviksi.

Riskienhallinnan järjestämistä konserniyhteisöissä ei ole selonteossa esitetty. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimintaohjeessa on todettu, että kaupunki ohjeistaa konserniyhtiöitä riskienhallinnan toteuttamisessa. Riskienhallinnan kehittämistyössä tulee huomioida myös konserniyhtiöiden riskienhallinnan toimenpiteet sekä seuranta ja valvonta.

Talousjohtajan vastine

Jatkossa huomioidaan paremmin konserniohjeen asiaa koskevat määräykset.

Kaupunki järjesti vuonna 2016 konserniyhteisöille koulutusta konserniohjaukseen liittyen ulkopuolisen kouluttajan toimesta. Aktiivinen kouluttaminen ja ohjeistaminen on hyvä tapa toteuttaa konserniohjausta. Konserniyhtiöiltä tulee edellyttää koulutuksiin osallistumista.

Konserniyhtiöille tulee asettaa tavoitteet ja seurata niiden toteutumista. Konserniyhtiöille tulee nimetä yhteyshenkilö kaupungin viranhaltijoista, jolloin yhteydenpito on selkää ja tiedonvaihto puolin ja toisin sujuvaa.

3. HENKILÖSTÖASIAT

Toimintakertomuksen henkilöstöasioita koskevassa osassa on suositeltavaa esittää keskeisiä tietoja henkilöstön hyvinvoinnin kehityksestä, esimerkiksi sairaslomien määrän osalta.

Kaupunkikonsernissa tapahtuva eläköityminen vaikeuttaa hiljaisen tiedon siirtymistä. Samaa aikaan kaupungissa ja kaupungin ulkopuolella tapahtuvat toiminnalliset muutokset aiheuttavat runsaasti työtä. Johtavien viranhaltijoiden samanaikainen vaihtuminen voi olla ongelmallista.

Henkilöstöriskien arvioinnista ei ole mainintaa toimintakertomuksessa. Kattava henkilöstösuunnitelman laatiminen ja muuttuneen osaamistarpeen selvittäminen on ensiarvoisen tärkeää.

Henkilöstöpäällikön vastine

Personec-ohjelmistoperheen Perform&Competence -osio otetaan käyttöön 1.1.2018. Sen avulla tieto henkilökunnan pohjakoulutuksista ja osaamisista saadaan näkyviin. Kaupungilla ei ole aiemmin ollut käytössään työkalua tai rekisteriä, jossa koko henkilökunnan koulutustiedot olisi ollut koottuna ja käytettävissä esimerkiksi osaamisvajaiden selvittämiseksi. Henkilöstösuunnittelua on tehty osana sote- ja maakuntauudistukseen sekä Salo2021-tilanteeseen valmistautumisena. Sote- ja maakuntauudistuksessa on ministeriötasoinen kieltä henkilötietojen keräämiseen, minkä vuoksi kaupungin ensimmäinen henkilöstösuunnitelma tähän tarkoitukseen on tehty työyksikkötasoisena ja se on määrällinen.

Viranhaltijapäätöksissä ja päivittäisessä toiminnassa kaupungin työntekijän tulee tiedostaa vastuu omasta toiminnastaan ja mahdollisten vahingonkorvausten riski.

4. HALLINNON JA TALOUDEN KEHITTÄMINEN

4.1. Osaamiskeskus-hanke

Kaupungin päivitetyn strategian mukaan Elinvoima ja työpaikat -kokonaisuuden keskeisin toimenpide on osaamiskeskittymän perustaminen. Tavoitteena on uusien työpaikkojen syntyminen joko uusiin perustettaviin tai jo olemassa oleviin yrityksiin. Lisäksi tavoitellaan osaamisen, kehittämisen, koulutuksen ja tutkimuksen yhteisöä, joka lisää kaupungin elinvoimaa ja kasvattaa kiinnostusta Saloa kohtaan kansainvälisestikin. Yhteistyö mm. korkeakoulujen kanssa toteuttaa tuloskortin strategisia tavoitteita. Onnistuessaan hankkeessa toteutuva osaamiskeskus tuo mukanaan paitsi high tech -osaamista ja -yrityksiä myös työtilaisuuksia muillekin ammattiryhmille.

Salon tulee omalta osaltaan määrittää tarkemmin strategiset tavoitteensa osaamiskeskittymä-kokonaisuudelle kaupungin elinvoiman ja työllisyyden osalta. Kaupunkikonsernin tytäryhtiöihin kuuluva Salon IoT Park Oy tuo uusia mahdollisuuksia elinkeino-, työvoima- ja hyvinvointipoliittisten tavoitteiden toteuttamiseen. Onnistuessaan tästä seuraa hyötyä kaupungin asukkaille ja muille toimijoille.

Kaupunkikehitysjohdajan vastine

Käynnissä olevan strategiatyön aikana tämä on yhtenä tärkeänä teemana.

Tavoitteiden seurantaan ja raportointiin on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Konserniriskit kasvavat noin viidenneksellä aikaisempaan, mikä entisestään korostaa kaupungin omistajapolitiikkaan liittyvien linjausten merkitystä. Kaupungin etua tulee valvoa huolimatta siitä, että kaupunki on suurimpana vähemmistöosakkaana yhtiössä.

Päätöksentekoprosessi ei hankkeen osalta ollut yksinkertainen, koska neuvotteluissa ja päätöksenteossa oli mukana yksityisiä yrityksiä. Huolellisuuden merkitys korostuu tämän tyyppisissä yhteishankkeissa.

Hankkeen yksityiskohtaisia tietoja ei voinut julkistaa hankkeen suunnittelun aikana. Niukka tiedottaminen lukuun ottamatta kaupungin keskeisiä toimijoita, keskushallintoa ja kaupunginhallitusta oli perusteltua. Kaupungin mukanaolo hankkeessa alensi Microsoftin kiinteistön kauppahinnan kohtuulliseksi.

Kaupungin mukaan lähtö yhtiöön hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 19.12.2016, mutta päätöksestä tehdyn valituksen takia kaupunginhallitus esitti, että valtuusto käsittelee asian uudelleen mm. valitusperusteena olleen esteellisyysepäilyn takia.

Seuraavalla valtuustokaudella kuntalaki edellyttää kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan tekävän sidonnaisuusilmoituksen johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yhtiöissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaupunginhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Uudistus on myönteinen asia, jolla toivottavasti pystytään osaltaan estämään esteellisyyden aiheuttamia ongelmia.

Hallintojohtajan vastine

Sisäinen tarkastus on vastannut sidonnaisuusilmoituksia koskevan järjestelmän käyttöönotosta. Sidonnaisuusilmoitukset on tehty lain edellyttämällä tavalla. Tarkastuslautakunta on ilmoitukset vastaanottanut ja hyväksynyt ne. Ilmoitukset on julkaistu kaupungin verkkosivuilla. Tarkastuslautakunta on lähettänyt ilmoitukset kaupunginvaltuustolle ja ne käsitellään kaupunginvaltuuston 30.10.2017 kokouksessa.

Osaamiskeskushankkeen valmistelun yhteydessä kaupunginhallituksessa (19.12.2016) on kirjattu, että

”Osaamiskeskuksen johtamisesta ja eri toimijoiden työnjaosta on valmisteluvaiheessa käyty keskustelua. Kaupunkikehityksen, Yrityssalon ja osaamiskeskittymän tulevaa työnjakoa ja johtamista on syytä selkiyttää. Kaupunginhallitus käynnistää välittömästi selvityksen ja tekee tarvittavat päätökset johtamisjärjestelmän selkeyttämisestä ja resursoinnista.”

Yhteistyön ja koordinoinnin toimivuus on keskeistä osaamiskeskushankkeen toteuttamisessa. Työnjaon selkiyttämiseen ja johtamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Kaupunkikehitysjohtajan vastine

Kaupungin koordinoinnin tueksi ja työnjaon selkeyttämiseksi pidetään säännöllisesti yhteisiä neuvonpitoja sekä tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi että tulevien toimenpiteiden suunnittelemiseksi.

4.2. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana kaupungin johtamista

Johdon ja esimiesten tehtäviin kuuluu huolehtia riittävästä sisäisestä valvonnasta organisaation kaikilla tasoilla. Sisäinen valvonta on olennainen osa johtamista. Luottamushenkilöille ja viranhaltijoille järjestettiin BDO Oy:n koulutus riskienhallinnan tietoisuuden lisäämiseksi. Työpajatyypisesti pohdittiin eri palvelualueiden ja koko kaupunkitasoisia riskejä sekä niiden huomioimista strategian toteuttamisessa. Vuoden 2017 talousarvion valmistelun yhteydessä tulokortteihin on liitetty toimintaa uhkaavat riskit ja tehty niiden numeerinen arvio. Riskienarvioinnin numeerisen määrittelyn yhteismitallisuus koko kaupunkitasolla tulee varmistaa. Lisäksi tulee varmistaa, että jos jollakin palvelualueella toiminnan riskiluku nousee suureksi, niin siihen myös reagoidaan.

Talousjohtajan vastine

Tulokortteihin liitettyä riskien arviointia kehitetään ja toimenpiteistä raportoidaan kolmannesvuosiraportin yhteydessä.

Riskienhallinnan työryhmä on valmistellut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimintaohjeen, joka on hyväksytty kaupunginhallituksessa alkuvuodesta 2017. Lautakunnan ja viranhaltijoiden vastuu palvelualueilla on hoitaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan käytännön työtä. Riskienhallinnan työryhmä tukee ja avustaa asiassa, mutta palvelualueiden tulee varmistaa riskienhallintatyön käytännön toteuttaminen. Tavoitteena tulee olla palvelualuekohtaisten riskienhallintasuunnitelmien aikaansaaminen.

Riskienhallintaan liittyvien asioiden raportointia tulee tehostaa. Raportointi tulee liittää osaksi vuoden aikana tapahtuvaa raportointia. Riskienhallintatyö on laajennettava koskemaan myös konserniyhtiöitä, joissa tällä hetkellä riskienhallintaan liittyviä asioita hoidetaan

vain satunnaisesti. Konserniyhtiöiden riskienhallinta tulee toteuttaa samoilla yhtenäisillä periaatteilla kuin kaupungin omaa riskienhallintaa.

Talousjohtajan vastine

Laajempi riskien kartoitus tehdään kerran valtuustokaudessa. palvelualue kohtaista kartoitusta, seuranta ja raportointia kehitetään yhdessä tuloskorttien kanssa.

Riskienhallintatyötä tulee edelleen kehittää ja mahdollisesti harkita myös ulkopuolisen osaaamisen hyödyntämistä. Tavoitteiden, mittareiden ja niihin sisältyvien riskien määrittely on kokonaisuus, jota tulee kehittää koko kaupungin osalta.

4.3. Kaupungin talous tulevaisuudessa

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksissaan seurannut vuosittain kuntalain mukaisen arviointimenettelyyn liittyen kriteerien toteutumista Salossa. Viime vuosien kehitys kaupungissa on ollut sellainen, että arviointimenettelyn toteutuminen on epätodennäköistä. Esitetyt kriteerit on haluttu kuitenkin jatkuvuuden vuoksi tuoda esiin vielä myös Tarkastuslautakunnan 2013-2016 viimeisessä arviointikertomuksessa.

Kriteeri	Salon Tp- 2016	Salon Tp- 2015	Salon Tp- 2014	Salon Tp- 2013
Kuntakonsernin negatiivinen vuosikate	+23,2 milj.€	+16,8 milj. €	-0,3 milj. €	+12,6 milj. €
Tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin keskimäärin kaikkien kuntien (v. 2016 keskiarvo 19,86)	20,75 %	20,75 %	20,75 %	19,75 %
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla	1.814 €/as	2052 €/as	2.100 €/as	2.012 €/as
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia	39,3 %	43,6 %	47,3 %	44,4 %

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Vuoden 2016 muutettua talousarviota hyväksyessään kaupunginvaltuustolla oli käytettävissä tiedot vuoden 2015 tilinpäätöksestä sekä arvio seuraavien kolmen vuoden taloussuunnitelmista. Vuoden 2015 tilinpäätöksessä oli kertynyttä ylijäämää yhteensä 15,2 milj. euroa ja vuoden 2016 muutetun talousarvion mukainen alijäämä oli 8,75 milj. euroa. Nämä yhteensä ovat 6,45 milj. euroa. Näin ollen taloussuunnittelukauden päättyessä kaupungilla olisi ollut alijäämää 10,0 milj. euroa. Taloussuunnitelmassa olisi tullut yksilöidymmin päättää talouden tasapainottamistoimenpiteistä.

Vuoden 2016 tilikauden ylijäämäksi muodostui 7,0 milj. euroa. Kun tämä huomioidaan, ylijäämä suunnittelukauden päättyessä on 5,7 milj. euroa.

5. ERILLISTARKASTUSTEN JÄLKISEURANTA

Vuonna 2015 BDO Auditor Oy toteutti kaksi erillistarkastusta: organisaatiouudistuksen arviointi ja järjestelmätarkastus.

5.1. Organisaatiouudistuksen arviointi

Kaupunginhallitus on käsitellyt 16.5.2016 § 174 johtamis- ja ohjausjärjestelmän arviointiraportin johdosta tehtäviä toimenpiteitä. Kaupunginjohtajan johtoryhmä on käsitellyt arviointiraportissa esitettyjä huomioita ja valmistellut niiden johdosta toimenpide-ehdotuksensa. Toimenpide-ehdotusten toteuttaminen tapahtuu pääsääntöisesti Salo 2021 –hankkeessa, jossa hyödynnetään raportissa mainittuja kokemuksia luottamushenkilö- ja henkilöstöorganisaatiota tarkasteltaessa. Hankkeessa on otettu käyttöön projektiluonteinen toimintamalli, jolla pyritään varmistamaan tulosten täytäntöönpano aiempaa paremmin. Organisaatio ja nimikemuutokset tarkastellaan myös uudelleen Salo 2021 –projektin yhteydessä. Raportissa esitetyt opetus- ja varhaiskasvatukseen liittyvät asiat käsitellään organisaatiouudistuksen yhteydessä ja myös johtoryhmätyöskentelyn avulla esitetään yhteistyön vahvistamista jatkettavan.

Arviointiraportissa nostettiin esiin Salon Vesi liikelaitoksen asema ja myös tämä asia on todettu tarkasteltavan Salo 2021 –hankkeen yhteydessä. Hallintosääntövalmistelun yhteydessä asia on ollut esillä, mutta tämän hetkisten versioiden pohjalta organisaatio näyttää pysyvän ennallaan. Tällöin tulee kiinnittää erityistä huomiota johtamiseen, jotta liikelaitoksen asema osana kaupungin kokonaisstrategiaa ja organisaation johtamista vakiintuu.

Arviointiraportissa havaittujen kehittämiskohteiden työstäminen on kohdennettu pääosin Salo 2021 –hankkeeseen. Hankkeen onnistumisen ja kehittämiskohteiden toteutumista tulee seurata jatkossakin.

Hallintojohtajan vastine

Salo 2021-hankkeen ohjausryhmänä toimii johtamisjärjestelmän kehittämisryhmä. Siihen liittyvää viranhaltijatyön valmistelua ohjaa kaupunginjohtajan johtoryhmä. Salo 2021-hanke valmistelee sote- ja maakuntauudistusta ja Salon kaupungin tulevaa organisaatiota. Tulevaisuuden Salon henkilöstöorganisaation valmistelua ei ole vielä aloitettu. Edellistä organisaatiouudistusta koskevaa loppuraporttia on hyödynnettävä uuden organisaation suunnittelussa.

5.2. Järjestelmätarkastus

Tarkastuslautakunta on lähettänyt järjestelmätarkastusraportin kaupunginhallitukselle tiedoksi. Kaupunginhallitus on käsitellyt raporttia 4.4.2016 § 128 ja yksimielisesti edellyttänyt, että jatkotoimenpiteistä informoidaan kaupunginhallitusta. Edellytettyä asiaa ei ole nimetty millekään palvelualueelle tai viranhaltijalle tehtäväksi.

Tarkastuslautakunta korostaa raportissa olevien asioiden olevan edelleen ajankohtaisia. Palvelualueiden tueksi on esitetty perustettavan tietoturvytyöryhmä, joka koordinoisi asioita kaupunkitasolla. Tietoturvasuuteen liittyvät asioiden hoitaminen kuuluu myös palvelualueille ja siellä toimivalle johdolle ja muulle esimiestasolle, joiden tulee olla työryhmässä mukana.

Tarkastusraportissa edellytettiin kokonaisarkkitehtuurin kuvausta, jossa varmistettaisiin IT:n ja palvelutoiminnan prosessien yhteensopivuus ja toimivuus.

Hallintojohtajan vastine

Kokonaisarkkitehtuurin valmistelu on käynnistetty lasten ja nuorten palveluiden pilottihankkeena. Pilotoinnin valmistuttua, kokonaisarkkitehtuurityötä laajennetaan muuhun organisaatioon.

Tietohallintopäällikkö perustaa vuoden 2017 loppuun mennessä tietoturvaryhmän, jonka tehtävänä on päivittää kaupungin tietoturvapoliittikka. Tietosuojatyön organisointia on valmisteltu sisäisen tarkastajan johtamassa työryhmässä. Työryhmä on valmistellut toimenpiteitä vuoden 2018 toukokuussa täytäntöön pantavan EU-tietosuoja-asetuksen määräysten noudattamiseksi. Vuoden 2018 henkilöstösuunnitelmassa on ehdotus tietosuojavastaavan vakanssin perustamisesta.

Tällaista kokonaisprosessien hallintaa ei tällä hetkellä ole. Toimintaprosessien kuvaaminen ja selkiyttäminen koskee myös ulkoisia palvelun tuottajia. Oleellista ovat prosessikuvaukset ja tarkennetut tehtävä- ja vastuunjakotaulukot. Prosessin kuvaaminen on erityisen tärkeää Kunnan Taitoa Oy:n toteuttamassa talous- ja henkilöstöhallinnon kokonaisuudessa, mutta toki myös muussa ulkoisilta toimijoilta ostettavassa palvelutuotannossa.

Henkilöstöpäällikön vastine

Henkilöstöhallinnon ohjelmistouudistus on muuttanut henkilöstöhallinnollisia prosesseja. Niiden läpikäyminen ja kuvaaminen on kesken henkilöstöpalvelujen ja Taitoan välisissä neuvotteluissa, joiden lähtökohtana on ollut vastuunjakotaulukon työstäminen. Työ on ollut hidasta mm. siksi, että sekä Taitoan että kaupungin edustajat ovat osallisia varsinaisessa uudistusprosessissa, läpikäytäviä prosesseja on ollut paljon eikä vähiten siksi, että prosessit ovat muuttuneet paljon. Työn on oltava huolellista ja perusteellista, jotta mahdollisissa ongelmatilanteissa työn- ja vastuunjakoa on kuvattu yksiselitteisesti.

7. YHTEENVETO

Väestö on vähenemässä ja ikääntymässä työikäisten muuttoliikkeen sekä syntyvyyden alenemisen seurauksena. Jatkossa väestörakenne on vinoutumassa. Mikäli pitkäaikainen työttömyys ei vähene, väestön sosioekonominen tilanne ja terveydentila heikkenevät aiheuttaen pitkäaikaisen talousrasitteen. Väestöllinen huoltosuhde kasvaa, johtuen väestön ikärakenteesta. Kaupungin huoltosuhde on 10 yksikköä suurempi kuin Varsinais-Suomessa. Salossa 100 työikäistä kohden on 65 ei työikäistä.

Maakunta- ja sote-valmistelun pitkittyminen ja taloustilanne voivat haitata pätevän henkilöstön rekrytointia. Ravitsemus- ja puhtaanapitopalveluiden organisoinnin selkiintymättömyys on omiaan tuottamaan epävarmuutta henkilöstöön.

Kaupungilla on takausvastuita 15,9 milj.euroa yhteisöjen antamien lainojen puolesta. Takauksiin liittyvien vastuiden järjestelyt tulisi maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelussa ja edunvalvonnassa kaupungin puolesta asianmukaisesti huomioida.

Analysoitua tietoa pitäisi olla käytössä tulevien vuosien toiminnan ja talouden suunnittelun tueksi. Kaupungin keskijohdon ja asiantuntijoiden määrä on supistunut. Tämä on saattanut johtaa siihen, että kaupungin johtamisessa tarvittavien analyysien tai skenaarioiden tekemiseen ei enää riitä voimavaroja. Taloudellisten vaikutusten ohella voisi analysoida tarkemmin myös kaupungin aktiivisten toimenpiteiden, yritysten, muuttoliikkeen, eläkkeellesiirtymisen tms. selittävien tekijöiden vaikutuksilla työttömyyden vähenemiseen.

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä myös eri skenaariot kaupungin muuttuvasta toimintaympäristöstä, uhista ja mahdollisuuksista sekä erilaisista tarvittavista toimenpiteistä varsinkin, jos väestö edelleen vähenee. Skenaariot auttavat myös maakunta- ja sote -uudistuksen vaikutusten ennakoimista, kaupungille jäävän palvelutoiminnan sisällön ohjaamista sekä elinkeinopolitiikan painopisteiden määrittelyä.

ALLEKIRJOITUKSET

Salossa, 15. päivänä toukokuuta 2017

Jaakko Halkilahti
puheenjohtaja

Pekka Kymäläinen
1. varapuheenjohtaja

Elina Suonio-Peltosalo
2. varapuheenjohtaja

Martti Halme
jäsen

Kirsti Lannermaa
jäsen

Mari Rannikko
jäsen

Terttu Ryypö
jäsen

Viljo Wahlstén
jäsen

Asko Aavasalo
jäsen